

PRIMERJAVA PREŠERNOVIH IN SHAKESPEAROVIH SONETOV

Slovenski jezik ali književnost

Raziskovalna naloga

Avtorica: Zala Ledinšek, 3. letnik programa predšolske vzgoje

Mentorica: mag. Aleksandra Štih, prof. slovenščine in geografije

Ormož, marec 2017

Kazalo vsebine

1	UVOD	6
2	TEORETIČNI DEL	7
2.1	SONET	7
2.2	RENEŠANSA.....	7
2.3	WILLIAM SHAKESPEARE	7
2.4	ROMANTIKA.....	9
2.5	FRANCE PREŠEREN	10
3	ANALIZA SONETOV	12
3.1	SHAKESPEAROVI SONETI	12
3.1.1	<i>Sonet 18: S poletnim dnevom naj bi primerjal tebe?</i>	13
3.1.2	<i>Sonet 23: Kakor igralec neizkušen med predstavo</i>	13
3.1.3	<i>Sonet 57: Kaj morem suženj, kot da vdano kimam</i>	13
3.1.4	<i>Sonet 61: Ti hočeš, da tvoj lik v trudno noč razpira</i>	14
3.1.5	<i>Sonet 71: Ko umrem, nikar za mano ne žaluj nič delj</i>	14
3.1.6	<i>Sonet 75: Mojim mislim si to, kar je dež pomladanji</i>	15
3.1.7	<i>Sonet 91: Poreklo en, drug učenost najviše sodi</i>	15
3.1.8	<i>Sonet 105: Ne šteje ljubezen moja za idolatrijo</i>	16
3.1.9	<i>Sonet 116: Poroki zvestih duš ne pripoznam zadržka</i>	16
3.1.10	<i>Sonet 147: Kot mrzlica, ki ne želi, da ji odleže</i>	16
3.1.11	<i>Sonet 150: Od kakšne sile to popolno moč imaš</i>	17
3.2	PREŠERNOVI SONETI	17
3.2.1	<i>Sonetni venec</i>	17
3.2.2	<i>Viharjev jeznih mrzle domačije</i>	20
3.2.3	<i>Sonetje nesreče</i>	23
4	PRIMERJAVA	26
5	ZAKLJUČEK	32
6	VIRI IN LITERATURA	33
	SLIKOVNI VIRI.....	33
7	PRILOGA	34

Kazalo slik

Slika 1:	<i>William Shakespeare (Mladinska knjiga, 2017)</i>	8
Slika 2:	<i>France Prešeren (Goldstein, 1850)</i>	10
Slika 3:	<i>Naslovnica Shakespearovih sonetov (About, 2017)</i>	12
Slika 4:	<i>Sonetni venec (Wikipedia, 2016)</i>	18
Slika 5:	<i>Rokopis v Prešernovi rojstni hiši (Wikipedia, 2016)</i>	23

Kazalo tabel

<i>Tabela 1: Primerjava motivov</i>	30
---	----

POVZETEK

Namen raziskovalne naloge je najti podobnosti motivov in tem v Shakespeareovih in Prešernovih sonetih. Oba poeta sta znana po njunih ljubezenskih pesnitvah, prav tako po nesrečni ljubezni, zato me je zanimalo, če sta se tematike lotila na podoben način. Med soneti sem primerjala teme, glavne motive in ideje. Prav zaradi velikega vpliva ljubezni na njuno življenje in pesnjenje sem se odločila posebno pozornost nameniti prav tej temi.

Sonete sem najprej skrbno prebrala, Shakespeareove tudi v originalni angleški verziji. Izbrala sem Shakespeareove 18., 23., 57., 61., 71., 75., 91., 105., 116., 147. in 150. sonet ter Prešernova cikla *Sonetni venec* in *Sonetje nesreče*, iz njih izluščila osrednjo temo, nato še glavne ter osrednje motive. Po ponovnem branju sem sonete interpretirala in analizirala.

V teoretičnem delu sta predstavljeni književni obdobji – renesansa in romantika. Sledi kratek življenjepis pesnikov, kjer so vključeni tudi dogodki, ki so močno vplivali na njuno pesniško ustvarjanje. Nato so v poglavju Analiza sonetov predstavljeni izbrani soneti. Zapisan je njihov nastanek, izpeljana je vsebinska interpretacija in razčlenjeni so motivi, teme in ideje. Posebno poglavje je namenjeno primerjavi Shakespeareovih in Prešernovih sonetov. V primerjavo je vključena pogostost tem, motivov in idej ter njihove podobnosti in razlike.

Ugotovljeno je bilo, da sta njuni skupni temi ljubezen in smrt, čeprav ju izražata na različne načine. Prešernova ljubezen prinaša nesrečo in pesimističen pogled na svet, čeprav ga ljubezenska čustva do Primičeve Julije tudi navdihujejo. Shakespeara pa ljubezen do mladeniča (platonična ali romantična) osrečuje in navdihuje za življenje in pisanje. Smrt Prešernu predstavlja odrešitev in srečo po nesrečnem in trpečem življenju, medtem ko Shakespeare smrti ne izpoveduje tragično, saj je le končna postaja življenja. Domovinska tema pa je prisotna le v Prešernovih sonetih.

Ključne besede: sonet, William Shakespeare, France Prešeren, interpretacija, primerjava

ABSTRACT

The research paper's main purpose is to find similarities between Shakespeare's and Prešeren's sonnets. Both poets are well known for their love poetry as well as their misfortune in the affairs of romance, which made me curious if they addressed the theme of love in a similar way. I compared the themes, motives and ideas in the sonnets, paying special attention to the theme of love, which had a great impact on both their lives.

First I read the sonnets very carefully, Shakespeare's even in the original English version. I chose his 18th, 23rd, 57th, 61st, 71st, 75th, 91st, 105th, 116th, 147th and 150th sonnets as well as Prešeren's *Wreath of Sonnets* and *Sonnets of Unhappiness*. From them I extracted the central theme and the main motives. Upon rereading I interpreted and analyzed the sonnets.

The theoretical part introduces the basic characteristics of the Renaissance and Romanticism movements. Following that is a short biography of both authors that also includes key events that played a large part in the making of their poetry. The chosen sonnets are introduced in the chapter Analysis. Their origin is introduced, as well as their contextual interpretation and motives, themes and ideas. A special chapter is dedicated to the comparison of Shakespeare's

and Prešeren's sonnets. The comparison includes the frequency of those themes, motives and ideas and the similarities and differences between them.

It was concluded that the common themes of the poets are love and death, although they express them in different ways. Prešeren's love brings him misery and a pessimistic outlook on life, but his feelings for Primičeva Julija are still a source of inspiration. Shakespeare's love for the young man (platonic or romantic) on the other hand is a source of inspiration, but joy as well, for life and writing alike. Death for Prešeren symbolizes salvation in happiness after an unhappy and miserable life, while Shakespeare doesn't see death as tragic, but just as the final stage of life. The theme of homeland appears only in Prešeren's sonnets.

Keywords: sonnet, William Shakespeare, France Prešeren, interpretation, comparison

1 UVOD

V raziskovalni nalogi je izvedena primerjava med soneti največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna in mojstrskega dramatika Williama Shakespeara. Podobnosti sem iskala med Shakespeareovimi izbranimi soneti ter Prešernovimi *Soneti nesreče* in *Sonetnim vencem*. Tako Prešeren kot Shakespeare sta vrhunska književnika in poeta, ki med drugim delita tudi številne življenjske izkušnje: oba sta se zgodaj začela ukvarjati s poezijo, uporabljala sta podobne oblike pesnitev in oba sta imela kakšno nesrečo v ljubezni, ki v primerjavi sonetov igra osrednjo vlogo.

Za temo raziskovalne naloge sem se odločila, ker me zanimajo Prešernova in Shakespeareova dela. Želim izvedeti, ali so njuni soneti res tako podobni, kot se zdijo na prvi pogled. Oba pesnika izpovedujeta ljubezen, ki je v mnogih njunih delih osrednja tema, a zanima me, če imata skupne še kakšne druge motive. Prav tako želim podrobneje analizirati njun odnos do posameznih tem in motivov ter se prepričati, če imata podobne pristope, ali v njiju res vzbujajo enaka čustva. Prav ljubezen ima pomembno vlogo tudi v njunih življenjih.

Raziskavo sem izpeljala z različnimi metodami dela. Najprej sem zbirala in brala strokovno literaturo ter umetnostna besedila izbranih avtorjev. Shakespeareove sonete sem prebrala tudi v originalnem angleškem jeziku. Nato sem izbrala sonete s podobnimi temami. Sledilo je natančno študiranje literature in (delna) samostojna interpretacija umetnostnih besedil. Po vsebinski, tematski, motivni in idejni analizi je sledila primerjava sonetov med avtorjema. Poskušala sem se v vlogi komparativistke in tako iskala podobnosti in razlike med pesnikoma.

V raziskovalni nalogi sem si zadala sledeče hipoteze:

1. Shakespeare in Prešeren imata zaradi podobnih življenjskih izkušenj enak pogled na ljubezen.
2. Zaradi nesrečne ljubezni so Prešernovi soneti bolj žalostni kot Shakespeareovi.
3. V Prešernovih in Shakespeareovih izbranih sonetih se pojavljajo podobni motivi in skupne teme.

V teoretičnem delu raziskovalne naloge bom opisala književna obdobja, v katerih sta pesnika delovala, Prešernov in Shakespeareov življenjepis in osnovne podatke o delih.

Analiza sonetov vsebuje interpretacijo Shakespeareovih *Sonetov* (18., 23., 57., 61., 71., 75., 91., 105., 116., 147. in 150. sonet) ter Prešernovih *Sonetov nesreče* in *Sonetnega venca*. Na začetku so podane osnovne informacije o pesniški zbirki.

V poglavju *Primerjava* so soneti med seboj primerjani. Iz sonetov so izbrani motivi, ki so obema skupni, in so podrobneje analizirani. Pri tem sem pozorna na to, kako se pesnika motiva ali teme lotita: ga vidita na podoben način, ga omenjata veliko ali malo, je prisoten v celoti ali le deloma, kako je ta motiv povezan z dogodki iz njunih življenj in podobno. V obliki preglednice bom predstavila Shakespeareov in Prešernov odnos do posameznih motivov in razpravljala o zastavljenih hipotezah.

Zaključek prinaša strnjene ugotovitve in predstavitev hipotez. V prilogi so dodani izbrani Shakespeareovi soneti, Prešernova *Sonetni venec* in *Sonetje nesreče*.

2 TEORETIČNI DEL

V teoretičnem delu bom na kratko predstavila sonet, umetniški obdobji renesanso in romantiko (čas, temeljne značilnosti, predstavnike). Predstavila bom tudi življenjepisa obeh avtorjev, v katerih so navedena njuna najpomembnejša dela. Pred analizo sonetov bo zapis o Shakespearovi zbirki *Soneti* in Prešernovih ciklih *Sonetni venec* in *Sonetje nesreče*.

2.1 SONET

Sonet je stalna pesniška oblika, sestavljena iz štirih kitic in štirinajst verzov. Prvi kitici sta kvartini, drugi dve tercini. Angleški sonet ima drugačno obliko in je običajno sestavljen iz treh kvartin s sklepnim dvostišjem. Za slovenski in italijanski sonet je značilen italijanski ali jambski enajsterec, za angleški jambski deseterec in enajsterec, za francoskega pa aleksandrinec (Paternu, 1995).

Rima je v kvartnem delu oklepajoča, v tercetnem pa svobodna in po navadi verižna. Pri angleškem sonetu velja, da je rima skozi celotni sonet prestopna, le v sklepnem dvostihu je zaporedna. Primer te vrste rime se kaže v Shakespearovih sonetih, kjer nastopa v obliki ABAB CDCD EFEF GG (Paternu, 1995).

2.2 RENESANSA

Renesansa je pomembno umetnostno obdobje in kulturno gibanje, ki se je razvilo v 14. stoletju v Italiji, natančneje v Firencah, in je trajalo do prve polovice 16. stoletja. Označuje prehod iz srednjega v novi vek in se deli na tri obdobja: zgodnjo, visoko in pozno. Veliko snovi so črpali iz kultur antične Grčije in Rima, v tem času pa se je razvila tudi ideja humanizma. Renesansa se je iz Italije razširila v Francijo, Španijo in severni del Evrope (Hooker, 1996).

Poudarjali so skladnost telesa, duše in razuma, zelo sta se začeli razvijati tudi znanost in filozofija. V umetnosti so se začeli zanimati za anatomijo, razvil se je zelo realističen slog slikanja. V književnosti so v ospredje ponovno prišle komedije, tragedije in drame, prav tako pa so se prvič pojavile novele, romani in soneti (Hooker, 1996).

Najpomembnejši predstavniki renesančne književnosti so Giovanni Boccaccio, Miguel de Cervantes Saavedra, Francesco Petrarca, Michelangelo Buonarroti in William Shakespeare (Hooker, 1996).

2.3 WILLIAM SHAKESPEARE

William Shakespeare, krščen 16. aprila leta 1564 v cerkvi Svete Trojice v Stratford-upon-Avonu v Angliji, velja za vrhunskega dramatika, pesnika in igralca. Čeprav je datum njegovega rojstva

neznan, saj je v cerkvenih zapisih zabeležen le njegov krst, pa verjamejo, da se je najverjetneje rodil 23. aprila, zato ta datum velja kot njegov uradni rojstni dan (Sanders¹, 1994).

Slika 1: William Shakespeare (Mladinska knjiga, 2017)²

O njegovem otroštvu ni veliko znano, saj se je ohranilo le malo uradnih podatkov. Rodil se je kot tretji otrok Johna Shakespeara in Mary Arden v trgovskem mestecu ob reki Avon. Bil je tretji izmed devetih otrok, katerih je otroštvo preživelo le pet. Njegov oče je bil že pred njegovim rojstvom znan trgovec in obrtnik. Med drugim je deloval kot mestni svetnik, pozneje pa tudi kot župan in sodnik. Drugi viri navajajo, da je bil poljedelec ali celo mesar. Nekaj časa naj bi bil skrbnik javnega reda in straže, zakladnik, svetovalec, nato celo vodja tržne uprave. Williamova mati je izhajala iz bogate kmečke družine (Sanders, 1994).

Obiskoval je domačo šolo, izobrazbo je pozneje nadaljeval v novi klasični gimnaziji King's New School v Stratfordu, kjer se je naučil brati in pisati, med drugim je pridobil tudi osnovno znanje latinščine, francoščine, italijanščine, grščine in španščine. Zaradi pomanjkanja denarja je zapustil šolo pri petnajstih in ni nadaljeval šolanja na univerzi. Zaradi neznanih podrobnosti o njegovi izobrazbi mnogi dvomijo, da je Shakespeare resnično avtor vseh del v njegovem obsežnem knjižnem opusu (Sanders, 1994).

28. novembra leta 1582 se je Shakespeare pri osemnajstih letih poročil s šestindvajsetletno Anne Hathaway v provinci Caterbury. Hathaway je bila iz vasi Shottery, ki je bila kak kilometer v stran od Stratforda. Po nekaterih virih naj bi bila pred poroko že noseča. Poroka je bila prisiljena in je potekala brez privoljenja nevestinih staršev, Williama pa ni posebej osrečila. Z Anne je imel tri otroke, hčerko Susanno ter dvojčka Hamneta in Judith (Sanders, 1994).

Po rojstvu dvojčkov je nastopilo sedemletno obdobje, v katerem o Shakespearu ni obstajalo nobenih uradnih zapisov. Učenjaki temu obdobju pravijo "izgubljena leta" in o tem, kaj se je z njim v tem času dogajalo, obstaja veliko špekulacij. Ena teorija je ta, da se je zaradi krivolova

¹ Življenjepis sem prevedla in povzela iz angleščine.

² Slika je bila pridobljena 7. 3. 2017 s spletne strani: <http://www.mladinska.com/shakespeare/o-ilustratorki-poloni-pacnik>.

skrival pred lastnikom zemlje Thomasom Lucyjem. Druga teorija je, da je šel delat kot pomočnik učitelja v Lancashire. Razlog za Shakespeareov odhod v London ni znan. Biografi načeloma verjamejo, da je v London prišel okoli leta 1580 in našel službo kot pomožni delavec v znanih londonskih gledališčih. Leta 1592 so se ponovno začeli pojavljati uradni zapisi o Shakespeareu, tokrat o njegovi službi kot igravec, pisec in dramatik. Gre za pamflet, v katerem je takrat cenjeni romanopisec Robert Greene napadel mladega dramatika in "krpača dramskih del" Williama Shakespeara. Učenjaki se o pravem pomenu kritike ne strinjajo, a najbolj priljubljena interpretacija je ta, da je Greene namigoval, da se je Shakespeare imel za pomembnejšega, kot je v resnici bil, da se je želel primerjati z boljšimi, bolj izobrazjenimi dramatikami (Sanders, 1994).

Od leta 1594 in do konca svoje kariere je bil Shakespeare član gledališke skupine Lord Chamberlain's Men, ki se je pozneje preimenovala v King's Men. Gledališka skupina je bila znana in priljubljena, zato so se Shakespeareova dela prodajala kot popularna književnost. Gledališka kultura v 16. stoletju ni bila priljubljena v višjem stanu, a mnogi plemiči so bili prijatelji igralcev. Zgodaj v svoji karieri se je Shakespeare spoprijateljil z grofom Henryjem Wriothesleyem, kateremu je namenil poezije *Venera in Adonis* in *Posilstvo Lucrece*. Leta 1596 ga je v zasebnem življenju pretresla smrt enajstletnega sina Hamneta. Nekateri povezujejo Hamnetovo ime celo z nastankom tragedije *Hamlet* (Sanders, 1994).

Shakespeare je okoli leta 1597 v Stratfordu kupil drugo največjo hišo za svojo družino, a domov je zahajal le redko. Leta 1599 je s svojimi poslovnimi partnerji zgradil svoje lastno gledališče Globe ob reki Temzi. Začel je kupovati nepremičnine in se zraven umetnosti posvetil še podjetništvu, zaradi česar mu denarja ni primanjkovalo. Shakespeare je okrog leta 1612 zapustil London in se vrnil v rojstni kraj. Dokončno se je preselil v Stratford šele po 29. juniju 1613. leta, ko je med predstavo *Henrika VIII.* zgorelo gledališče Globe. 10. februarja 1616 je bil na svatbi svoje hčere Judite, 25. februarja pa je napisal oporoko. Za glavna dediča je določil hčer Suzano in njenega moža, Juditi pa je zapustil 300 funtov. Obdaril je tudi druge sorodnike ter prijatelje, žena Ana pa je dobila le posteljo in še to ne najboljšo, čeprav ji je po zakonu pripadala tretjina njegovega premoženja. To kaže na slabo stanje njenega zakona. Shakespeare je začel bolehati in na svoj domnevni rojstni dan, 23. aprila leta 1616, umrl. Pokopan je v cerkvi Svete Trojice v Stratfordu (Sanders, 1994).

2.4 ROMANTIKA

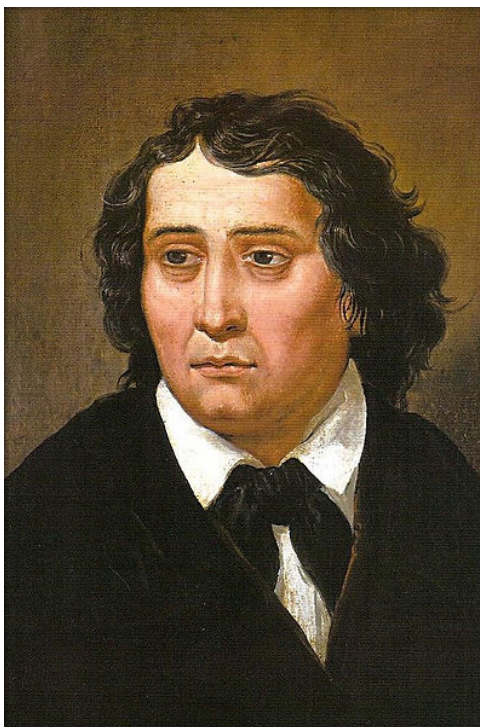
Romantika je umetnostna smer, ki se je razvila v Evropi v poznem 18. stoletju. Prevladovala je vse do 19. stoletja, v katerem je dosegla vrhunec, še posebej na področjih glasbe, slikarstva in književnosti. Nastala je kot odziv na razsvetljenstvo, ki je poudarjalo predvsem racionalnost, razum in razvoj znanosti. V nasprotju z razsvetljenstvom je romantika izrazito čustvena: poudarjala je čustveno izražanje, individualnost nad kolektivizmom, človekovo osebnost in subjektivnost. V ospredju je vedno čustveno doživljanje, ki je mnogokrat mrko in melanholično, veliko vlogo pa igra svetobolje. Avtorjem se je svet zdel krut, nepošten in neprijazen, predvsem zaradi neskladja med idealom in realnostjo, ki so ga doživljali. V obdobju romantike se je najbolj razvila lirika (Branja 2, 2004).

Romantika je na Slovenskem trajala od leta 1830 do leta 1848. V tem času je bila posebej pomembna *Krajnska čbelica*, pesniški almanah, ki ga je urejal Kastelic ob Čopovi in Prešernovi spodbudi. Za slovensko književnost je bila romantika zelo pomembno obdobje, saj je v tem času njen edini pravi slovenski predstavnik France Prešeren vanjo prvič uvedel dotlej neuporabljene literarne vrste, kot so romanca, sonet, elegija, satira, epigram, balada in glosa (Branja 2, 2004).

Najpomembnejši predstavniki romantične književnosti so Johann Wolfgang von Goethe, Friedrich Schiller, Giacomo Leopardi, Aleksander Sergejevič Puškin, Mihail Jurjevič Lermontov, Victor Hugo, George Noel Gordon Byron, Jean-Jacques Rousseau in France Prešeren (*Branja 2*, 2004).

2.5 FRANCE PREŠEREN

France Prešeren je slovenski pesnik in najpomembnejši predstavnik slovenske literarne romantike in tudi njen edini pravi nosilec. Prešeren se je rodil 3. decembra leta 1800 v Vrbi na Gorenjskem v premožni kmečki družini, iz katere je prišlo že veliko izobražencev: trije Prešernovi strici so bili duhovniki, iz njegovega rodu pa je prihajal tudi svetniški škof, prvi ljubljanski nadškof Anton Vovk, ki se je rodil dobrih sto let za pesnikom (Žebovec, 2005).

Slika 2: France Prešeren (Goldstein, 1850)³

S pisanjem se je Prešeren začel ukvarjati že v ljudski šoli, ki jo je obiskoval pri stricu župniku na Kopanju, pozneje pa v Ribnici, kjer je bil za svoj trud nagrajen celo z zapisom v zlato knjigo. Gimnazijo je končal v Ljubljani, kjer je že začel pisati prve pesmi, a jih je pozneje vse uničil (Žebovec, 2005). Njegova zgodnja dela so bila še napisana v duhu razsvetljenstva (*Branja 2*, 2004). Prešernovi starši so želeli, da bi vstopil v semenišče in postal duhovnik, a ga k duhovništvu ni preveč vleklo, zato se je raje odločil za študij prava na Dunaju leta 1822, kjer je postal dober in uspešen študent. Zaradi svoje odločitve glede študija se je sprl s starši, ki so mu grozili, da mu bodo odvzeli denarno pomoč. Dobival je štipendijo, denarno pa so ga podpirali tudi strici duhovniki. Prešeren je po študiju nekaj časa deloval kot vzgojitelj v

³ Slika je bila sneta 7. 3. 2017 s spletne strani:

https://sl.wikipedia.org/wiki/France_Pre%C5%A1eren#/media/File:Pre%C5%A1ern-Goldenstein.jpg.

Klinkowströmovemu zavodu za katoliško mladino, vendar so ga zaradi posojanja prepovedanih knjig gojencem in njegovega svobodomiselnega odnosa odpustili (Žebovec, 2005).

Po vrnitvi v Ljubljano leta 1824 se je globoko zaljubil v gostilničarjevo hčer Dolenčevo Zaliko, ki pa mu ljubezni ni vračala, zato ji je v opozorilo napisal balado *Povodni mož*. Prešeren je postal pripravnik pri odvetniku, nato pa še brezplačni pripravnik pri državnem uradu (Žebovec, 2005). Prešernovo najbolj ustvarjalno obdobje se je začelo leta 1828, ko se je povezal z Matijem Čopom. Leta 1830 je v prvem zvezku *Krajnske čbelice* objavil elegijo *Slovo od mladosti*, prvo pravo romantično pesem v slovenskem jeziku, čeprav so imele njegove pesnitve do takrat še razsvetljenski pridih. V tem času je napisal tudi romanci *Hčere svet* in *Učenec*, pesmi *Zarjovena dvičica*, *Dekletam* in *Zvezdogledam* (Branja 2, 2004).

Leta 1832 je uspešno opravil sodni in odvetniški izpit v Celovcu, v tem času pa je tudi prijateljeval z Nemko Marijo Khlunovo iz Gradca, ki se je želela z njim poročiti, a jo je Prešeren zavrnil in z njo pretrgal stike. Naslednjega leta je na veliko soboto v trnovski cerkvi srečal Primičevo Julijo iz premožne trgovske družine in se vanjo nemudoma zaljubil. V tem času je delal kot odvetniški pripravnik. Zaradi svoje ljubezni do Julije je zelo trpel, saj mu je ljubezen zavračala in se leta 1839 poročila z bogatim članom plemiške uradne družine. Svojo ljubezen do Julije je med drugim izrazil v *Sonetnem vencu*, v katerem jo je povezal z ljubeznijo do domovine. Trpljenje je zaradi nesrečne ljubezni želel pozabiti tako, da se je zakopal v delo. Še en hud udarec pa ga je zadel leta 1835, ko je njegov mentor in najboljši prijatelj Matija Čop utonil v Savi. Za njegovo smrt se je počutil krivega, saj ga je Čop povabil, da bi šel z njim, a ga je Prešeren zavrnil. Pozneje je Čopu posvetil pesnitev *Krst pri Savici*. Prešeren je od žalosti zapadel v alkoholizem in poskušal pozabiti na svoje trpljenje, dodaten obup pa mu je povzročalo tudi to, da je bilo vseh pet njegovih prošenj za samostojno odvetniško pisarno zavrnjenih (Žebovec, 2005).

Leta 1837 je spoznal mladoletno Ano Jelovšek, s katero je imel tri otroke, a se z njo ni nikoli poročil. Njegova prva hči je umrla nekaj mesecev po rojstvu, sin France pa kmalu po njegovi smrti; odrasla je le hči Ernestina, ki je o svojem očetu veliko izvedela od matere. Svoje spomine je napisala leta 1903 in jih izdala v zbirki *Spomini na Prešerna* (Žebovec, 2005).

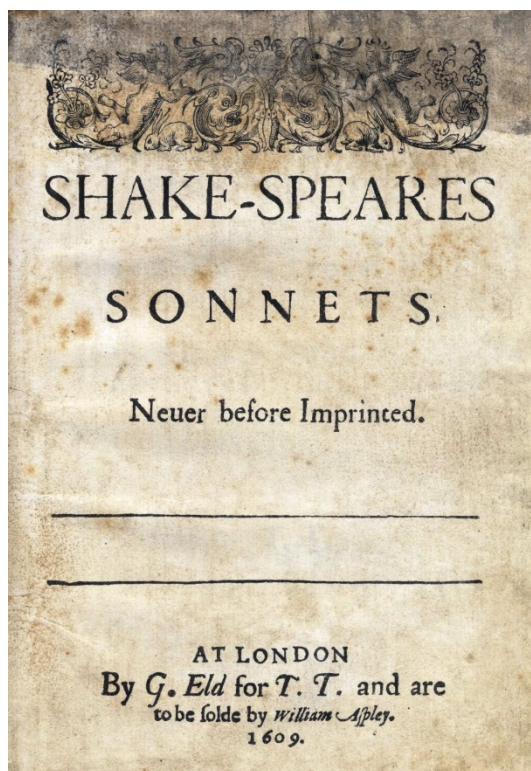
Prešeren je vedno več časa preživel v gostilnah, kjer se je ponovno zaljubil, tokrat v gostilničarjevo hčer Jerico Podbojevo, a tudi ona ga je zavrnila in se poročila z drugim. Njegova prošnja za samostojno odvetniško pisarno je bila uslišana leta 1846, odprl pa jo je v Kranju, kjer se je boril za pravice revnih, vendar je že takrat bil zelo bolan. Leta 1848 je objavil *Zdravljico*, ki je izšla v Bleiweisovih *Novicah*, nekatere pesmi pa je objavil še v zadnjem letniku *Krajnske čbelice*. Umrl je na četrtek, 8. februarja leta 1849, pokopali pa so ga 10. februarja v Kranju (Žebovec, 2005).

3 ANALIZA SONETOV

V tem poglavju so interpretirani izbrani Shakespearovi soneti ter Prešernova cikla *Sonetni venec* in *Sonetje nesreče*. Na začetku so podani osnovni podatki o pesniških zbirkah, nato sledi vsebinska, motivna, tematska in idejna razlaga posameznih sonetov.

3.1 SHAKESPEAROVİ SONETI

Shakespearovi *Soneti* so zbirka 154 sonetov, ki so bili prvič objavljeni leta 1609 kot *SHAKE-SPEARES SONNETS: NEVER BEFORE IMPRINTED*. Soneti vsebujejo avtobiografske elemente, saj Shakespeare črpa snov iz lastnega življenja, natančneje iz lastnega ljubezenskega življenja, a soneti ne sledijo nobenemu vidnemu kronološkemu ritmu. Obravnavajo teme ljubezni, tudi obsesivne in platonične ljubezni, časa, minljivosti, lepote in smrti. Soneti se po naslovniku delijo na dve skupini: prvih 126 sonetov je namenjenih neimenovanemu mladeniču in njegovi mladostni lepoti, zadnjih 26 sonetov pa Shakespeare posveča ženski, ki jo imenuje Temna dama. V 144. sonetu postane razmerje med Shakespearom, mladeničem in Temno damo zapleteno, saj namiguje, da je avtor v nekakšnem ljubezenskem trikotniku med lepim mladeničem in žensko, ki ga je zapeljala, saj trdi, da je raztrgan med »dvema ljubeznima« (Sanders, 1994).

Slika 3: Naslovnica Shakespearovih sonetov (About, 2017)⁴

⁴ Slika je bila sneta 7. 3. 2017 s spletne strani: <https://www.thoughtco.com/william-shakespeare-1564-1616-3983139>.

Čprav so se v krogih literarnih kritikov pojavile številne špekulacije o resnični identiteti naslovnikov, vse od prijateljev do možnih ljubimcev, pa je njuna resnična identiteta še vedno skrivnost (Sanders, 1994).

3.1.1 Sonet 18: S poletnim dnevom naj bi primerjal tebe?

Shakespeare primerja neimenovanega mladeniča s poletnim dnevom in časti njegovo lepoto, ki je še popolnejša, zmernejša od lepote poletja. V Shakespearovih očeh je lepota poletja pomanjkljiva; v primerjavi z drugimi letnimi časi mine prehitro, »svetlo oko nebes« pa predstavlja sonce, ki v poletnem času sije prevroče, njegova površina pa je mnogokrat skrita za oblaki. V primerjavi s poletjem je mladeničeva mladost popolnejša in zmernejša v svoji minljivosti.

Vsa lepota je prikazana kot minljiva, saj s časom zbledi in izgubi svojo popolnost. Lahko jo uniči naključje ali pa počasi mineva s tokom časa, ki ga ne moremo nadzorovati. A Shakespeare si prizadeva, da bi mladeničeva lepota ostala večna in neomadeževana, saj ga želi narediti nesmrtnega tako, da ga bo zapisal v svoje verze, kjer bo obstajal večno. Shakespeare v sonetu posebi smrt, saj pove, da ker mladenič ne bo nikoli resnično umrl, se smrt ne bo mogla z njim nikoli »hvaliti.«

V zadnjih dveh verzih je povzet smisel soneta; dokler bo človek obstajal in bral Shakespearove sonete, tako dolgo bo v njih živel tudi mladenič, večno v svoji mladostni lepoti.

3.1.2 Sonet 23: Kakor igralec neizkušen med predstavo

Avtor opisuje moč svoje ljubezni, ki je včasih celo tako mogočna, da je ne more prenašati. Postavi se v vlogo neizkušenega igralca, ki postane zmeden, je popolnoma nepripravljen in iz strahu pozabi na svojo vlogo. Primerja se z divjo zverjo, polno besa, ki ji daje moč, a ji hkrati odvzema nadzor nad seboj. Boji se upati, boji izpovedati ljubezen z besedami, saj meni, da je njegova ljubezen premočna. Moč njegove ljubezni ga bremeni; ne ve, če jo je zmožen prenašati, zato prosi, naj pogled nadomesti govorico in besede, naj bo pogled tih sporočevalec njegovega srca. Želi si odziv na pogled, želi, da mu je pogled vrnjen, a odziv mora biti pristen, ne v besedah, ki so preveč preproste in prazne. Upa, da naslovnik razume pogled, ki je tiha izpoved ljubezni, in da z očmi sliši ljubezen, ne z ušesi (naj ne uporablja besed, temveč ljubezen 'sliši' skozi pogled).

V sonetu se pojavljajo motivi ljubezni, igralca, zveri, predanosti, govornice, besed in pogleda, avtor pa želi sporočiti, da za ljubezensko izpoved ne potrebuješ besed, saj bi morala biti razvidna že iz govornice telesa.

3.1.3 Sonet 57: Kaj morem suženj, kot da vdano kimam

Shakespeare v sonetu opisuje svojo prekomerno vdanost mladeniču, ki meji že skoraj na suženjstvo; zanj je pripravljen narediti prav vse in mu je vedno na razpolago, ne glede na lastne obveznosti. Svoj čas preživlja s čakanjem na mladeničev ukaz, saj ne more početi drugega, kot

pričakovati vsako mladeničevo željo, ki na Shakespeara deluje kot ukaz. Shakespeareu ure minevajo grozno počasi, ko čaka, medtem se mladenič zunaj zabava s prijatelji. Kljub temu se Shakespeare na mladeniča noče jeziti; ne jezi se na počasni tok urinih kazalcev, ne na mladeničevo odsotnost, saj v sebi čuti le globoko žalost in obžalovanje glede njenega ponesrečenega razmerja, katerega obstoj je bil prej razlog za njegovo srečo. Kljub nezadovoljstvu si ne upa nergati, saj ga je strah, da ga bo mladenič "odposlal" oziroma ga nehal ljubiti, saj Shakespeareu mladeničeva ljubezen pomeni vse; je kot lakaj, ki noče biti ločen od vladarja. Shakespeare je na skrivaj ljubosumen, a si tega ne upa izraziti: v mislih se sprašuje, s kom je mladenič in kaj počne. Namesto da bi ugotavljal odgovore na ta vprašanja, pa se raje zamakne v žalost in si misli, da je srečen le z mladeničem.

Kljub temu Shakespeare kaže, da se zaskrbljujoče narave svojega vedenja popolnoma zaveda in zanj krivi hkrati sebe in mladeniča, torej nima iluzij o tem, kakšno škodo mu ta ljubezen prinaša. Sonet zaključí z mislijo, da je ljubezen res največji norec, kajti karkoli storiš, ti bo (ljubezen) štela kot uslugo, torej se je nikakor ne moreš rešiti.

3.1.4 Sonet 61: Ti hočeš, da tvoj lik v trudno noč razpira

V sonetu se Shakespeare hkrati spopada s svojo ljubeznijo do mladeniča in z ljubosumjem, ki ga čuti, ko je mladenič z drugimi. Moč njegove ljubezni ga muči; mladeničeva podoba se mu v večernih urah prikazuje pred očmi in mu preprečuje spanec. Ne more nehati razmišljati o njem, čeprav mu zaradi tega primanjkuje spanca. Razmišlja, če ga je mladeničeva podoba prišla opazovat, gledat, kaj počne, in se mu posmehovat, ko vidi, da zaradi njega ne more spati. Sam sebe sprašuje, če je moč njegovega ljubosumja res tako velika, da ne more niti za trenutek nehati razmišljati. Kaj mladenič počne in kdo je z njim? Shakespeare se boji, da je njegovo ljubosumje tako veliko prav zato, ker je tako velika njegova ljubezen, pri tem pa nastopijo dvomi, če je ljubezen, ki jo mladenič čuti do Shakespeara, res enakovredna oziroma enako močna kot ta, ki jo Shakespeare čuti do mladeniča.

Shakespeare se sprizajni, da razlog za njegovo nespečnost ni mladeničeva prikazen, ki je prišla vohunit po njegovih dejanjih, temveč lastna ljubezen do mladeniča, ki mu ne da miru. Ljubezen je ta, zaradi katere išče podobe mladeniča v sencah in jih krivi za izgubljen spanec. Za zaključek se primerja s stražarjem, ki je vedno na straži za mladeniča, namigne pa tudi, da njegovo ljubosumje izhaja iz tega, da z drugimi preživi veliko več časa kot pa s Shakespeareom.

3.1.5 Sonet 71: Ko umrem, nikar za mano ne žaluj nič delj

Soneti 71, 72, 73 in 74 so po navadi gledani kot celota, ki se ukvarja s Shakespeareovim mišljenjem o lastni smrtnosti in minljivosti. V sonetu se prepletata Shakespeareova vdanost v nespremenljivo usodo in njegova žalost ter melanholija ob misli na mladeniča, ki ga bo zapustil v svetu živih. Verz naslavlja mladeniča, ki ga lirski subjekt ljubi, a je od njega tudi veliko starejši, zato verjame, da bo umrl pred njim. Omenja "mrkoglasni zvon", ki bo naznanjal njegovo smrt in se pri tem opira na renesančno tradicijo, v kateri je ob plačilu zvonec lahko zvonil tolikokrat, kolikor let je človek živel. Omenja tudi "črvji dom", ki se nanaša na zemljo, v kateri bo pokopan.

Shakespeare mladeniča roti, naj po njegovi smrti pozabi nanj, saj mu bodo misli povzročale le bolečino; ko bo mladenič bral te verze, naj se nikar ne spominja osebe, ki jih je pisala, temveč naj ga zakoplje globoko v svoj spomin tako, kot bo avtor sam zakopan pod zemljo. Ker

Shakespeare mladeniča ljubi, noče, da trpi, zato ga prosi, naj se ga po smrti več ne spominja in ga raje pozabi. Želi, da po Shakespearovi smrti njegovega imena več ne izgovori, naj pozabi na njuno ljubezen, saj mu bo spomin nanjo prinašal le bolečino. Verjame, da bo bolje, če njuna ljubezen z njim umre. Noče, da ljudje gledajo na mladeničevo žalovanje s posmehom.

3.1.6 Sonet 75: Mojim mislim si to, kar je dež pomladanji

Shakespeare primerja mladeniča s pomladanskim dežjem, svoje misli in dušo pa s puščobno zemljo – tako, kakor opustošena zemlja potrebuje vodo (dež), tako tudi Shakespeare potrebuje mladeniča. To potrebo še stopnjuje, ko ga primerja s hrano – tako, kot je hrana potrebna za obstoj telesa in življenja nasploh, tako je tudi mladenič potreben za obstoj poetove duše in misli. A romantičen pogled na njuno razmerje se hitro spremeni, saj lirski subjekt svojo "lakoto" po mladeniču prikaže tudi negativno: v enem trenutku se "hrane" preobjeda, v naslednjem pa je sestradan. Shakespeara ta obsedenost zelo moti in ob misli nanjo mu je neprijetno, saj se zanjo počuti krivega. Mladenič v poetu vzbuja mir in nemir hkrati – v njem povzroča paradoks, ki ga primerja z beračevim bogastvom: na eni strani je na svoje bogastvo ponosen in ga želi deliti s svetom, na drugi strani pa ga skrbno skriva, saj ga je strah, da mu bu ga nekdo ukradel. Na enak način hoče Shakespeare mladeniča obdržati zase, hkrati pa hoče njuno razmerje pokazati celemu svetu, da bodo lahko vsi videli njegovo srečo. Nikoli se ga ne more naveličati, saj če odmakne pogled, že ponovno išče njegovo podobo. Poet trdi, da druge sreče kot te, ki jo že ima z mladeničem, ne potrebuje.

Sonet zaključí z metaforo o hrani: mladenič je hrana njegovega življenja, a to Shakespearu povzroča več škode kot dobrega, saj mu postavlja sleherni točki dveh ekstremov – vsak dan od mladeniča dobi preveč (se ga preobje) ali pa od njega ne dobi nič (za njim strada).

3.1.7 Sonet 91: Poreklo en, drug učenost najviše sodi

Shakespeare v sonetu primerja svojo ljubezen do mladeniča s tem, kaj drugi ljudje sodijo kot najpomembnejše. V prvih verzih predstavi raznolikost v prioritetah ljudi: nekaterim je najpomembnejše poreklo osebe, drugim izobrazba, tretjim obleka in vse, kar je v modi, četrtem spet cenjene živali, kot so psi, sokoli in konji.

Vsak temperament ima nekaj, kar mu ugaja, nekaj, kar mu pomeni največ na svetu in mu je v ponos, a Shakespeare se za veselja in interese drugih ne meni preveč – pomembno mu je to, kar ugaja njemu. Največ mu pomeni le mladeničeva ljubezen, ki je zanj pomembnejša od rodu, mode, slave, bogastva ali cenjene živali. Čuti ponos, da mu mladenič pripada, da mu vrača ljubezen, saj se zaveda, da je na svetu mnogo ljudi, ki bi mladeniča želeli zase. A ta sreča je tudi izvor Shakespearovega strahu – ker mu mladenič prinaša tolikšno srečo, ne more prenesti misli, da bi mu mladenič to srečo tudi odrekel. Ta strah izrazi v zadnjih dveh verzih, kjer oznani, da ga skrbi le ena stvar: če bi mu mladenič ljubezen odrekel, na svetu ne bi bilo človeka, ki bi Shakespeara prekašal v žalosti.

3.1.8 Sonet 105: Ne šteje ljubezen moja za idolatrijo

Shakespeare se v sonetu brani pred obtožbami, da je njegova ljubezen do mladeniča enaka kot ljubezen do boga – prosi, naj njune ljubezni ne enačijo s čaščenjem. Mladenič mu ne predstavlja božje podobe in v njem ne vzbuja čaščenja, čeprav je prav njemu posvečena večina Shakespearovih sonetov. Prizna, da res veliko govori o njem in da se mu zelo posveča, a ne mara namigovanja, da je nezmožen govoriti o drugih temah, saj jih v svojih sonetih prekriva veliko: govori o času, lepoti, minljivosti in seveda o ljubezni, res pa je, da večina teh tem obstaja v povezavi z mladeničem.

Shakespeare trdi, da je njegova ljubezen dobra in stalna, tako v preteklosti kot v prihodnosti. Opira se na to, kar je stalno – za to, kar ni stalno, vztrajno nima potrpljenja in ne vključuje v svoje pesnitve. Zanj obstaja le to, kar je dobro, resnično in lepo, zato ima ta tematika v njegovih delih veliko prisotnost. Dobrota, resnica in lepota so mu vedno znova vir inspiracije, zato se ne počuti krivega, da jih toliko omenja. Te tri vrline opiše kot "trojna posoda nikdar prazna", s čimer želi nakazati, da mu ne bodo nikoli nehale služiti kot navdih. To je deloma tudi razlog za nenehno prisotnost mladeniča v njegovih sonetih, saj Shakespeare meni, da ima človek večkrat dobroto, resnico ali lepoto kot individualne karakteristike ali redkeje po dve skupaj – z izjemo mladeniča, v katerem se Shakespeareove največje inspiracije dobrota, resnica in lepota prikažejo kot celota.

3.1.9 Sonet 116: Poroki zvestih duš ne pripoznam zadržka

Sonet je izrazito ljubezenski, saj Shakespeare v njem časti združitev zvestih duš, torej oseb, katerih ljubezen je stalna in resnična. Časti ljubimce, ki so se našli po svoji volji in ne pod prisilo, katerih razmerje temelji na zaupanju in medsebojnim razumevanjem. Za poeta obstaja le ljubezen, ki je stalna in močna – karkoli manj ni prava ljubezen. Ljubezen se ne spreminja v druga čustva in se ne obravnava kot blago na tržnici, prav tako pa se drugim ne daje kot usluga. Resnično ljubezen primerja z zvezdo, ki ostaja vztrajna in odločna kljub vihravem morju, torej vztraja kljub vsem težavam in preizkušnjam, s katerimi se sreča v življenju. Je vodilna sila v življenju, a čeprav lahko ljudje njeno vrednost do neke mere izmerimo, je še vedno ne moremo popolnoma razumeti, saj je kot obzorje – nikoli ne vidimo celote. Njena resnična vrednost je neizmerljiva in tako večna skrivnost.

Naslednji trije verzi se še bolj poglobijo v popolnost ljubezni, ki je neodvisna od časa in tudi nespremenljiva, ne moremo je izmeriti z njenim trajanjem iz dneva v dan – trdi, da je edina konstanta v življenju, ki bo trajala do konca sveta in se ne bo nikoli izčrpala. V zadnjih dveh verzih zatrdi, da če mu lahko kdo dokaže minljivost in krhkost resnične ljubezni, bo vzel nazaj vse, kar je o ljubezni in zaupanju napisal. Če je resnično ljubezen napačno ocenil, potem na svetu ni človeka, ki je kdaj resnično ljubil.

3.1.10 Sonet 147: Kot mrzlica, ki ne želi, da ji odleže

Shakespeare svojo ljubezen do Temne dame primerja z nepopustljivo mrzlico, ki mu povzroča le škodo, a se je vseeno ne želi rešiti, čeprav bi bilo to zanj bolje. Želi si izvedeti, zakaj ga še vedno privlači, čeprav je z njo nesrečen. Karkoli počne, samo še podžigava njegovo ljubezen do

dame. Zaveda se, da to, kar počne, ni pametno, a si ne more pomagati, saj ga je um zapustil, glavno vlogo v odločitvah pa je prevzelo srce, ki ga je dama popolnoma očarala.

Pesnik opisuje svojo notranjo razklanost med tem, kar ve, da je prav, torej se zaveda, da bi damo moral zapustiti za lastno dobro, in med tem, kar si želita njegovo srce in telo. Karkoli mu um svetuje, srce zavrže in um se naveliča nepretrganega ponavljanja istih nasvetov, torej se lirski subjekt na nek način vda v to nesrečno ljubezen, čeprav se ji želi na vsak način upirati. Ima se za norega in misli, da se mu blede, saj na njej vidi dobre lastnosti, ki jih v resnici sploh nima. Njegov pogled nanjo postaja vedno bolj lažen in zaradi odsotnosti uma se ga loti norost, saj ne more več ločiti lažno od resničnega. V zadnjih dveh verzih jo primerja z lučjo, nato pa prizna, da se je zarekel in pove, da je v resnici črna kot pekel.

3.1.11 Sonet 150: Od kakšne sile to popolno moč imaš

Sonet obravnava nenavadno razmerje med Shakespearom in Temno damo, v njem pa se zgraža nad njenim slabim karakterjem in nad njeno nemoralnostjo. Hkrati se zgraža tudi nad seboj, saj vidi, kaj z njim počne, in ve, da je njuno razmerje zanj slabo, a se ji kljub temu ne more upreti in se k njej vedno znova vrača. Sprašuje, od kod ima to moč, da uničuje čistočo njegovega srca z njenimi dejanji, od kot te besede, ki v njegovih očeh še laž v resnico spremenijo – verjame, da bi ga lahko prepričala še, da sonce podnevi ne sije. Ne more razumeti, kako ga lahko ženska nizkotnega značaja tako privlači. Iz nje se norčuje, saj ji grdota lepo pristaja. Vrlin, ki bi mu na drugih ljudeh ustrezale, na njej ne more prenašati, saj jih spremeni v nekaj slabega.

Od tod izvira tudi samopomilovanje, saj so njena najslabša dejanja v njegovih očeh še vedno privlačnejša od najboljših dejanj drugih. V njem se borita ljubezen in sovraštvo do Temne dame, a ljubezen je močnejša, čeprav ima Shakespeare več kot dovolj razlogov, da bi žensko sovražil. V zadnjih verzih se s svojo ljubeznijo sprijazni in oznani, da če jo lahko ljubi kljub njeni nevrednosti in nizkotnosti, potem ga ne sme zasovražiti, temveč je s tem postal toliko bolj vreden njene ljubezni.

3.2 PREŠERNOVI SONETI

3.2.1 Sonetni venec

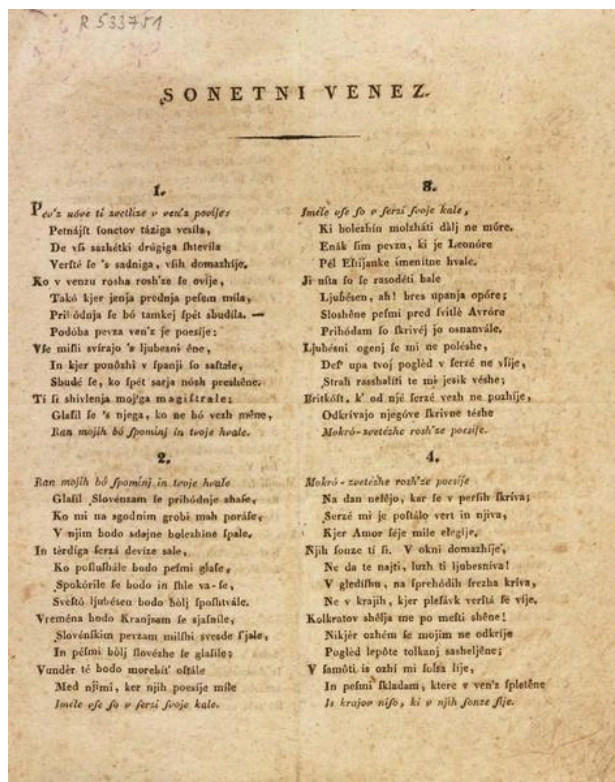
Sonetni venec je pesniška oblika in naslov pesmi, ki jo je France Prešeren zasnoval leta 1833. Objavljena je bila 22. februarja 1834 v posebni prilogi nemškega časopisa *Illyrisches Blatt (Ilirski list)*. Venec sestavlja 14 sonetov in dodatni 15. sonet, imenovan *Magistrale*, ki z akrostihom sestavlja črke imena svoje velike ljubezni Primičeve Julije, ki jo je prvič videl v Trnovski cerkvi na velikonočno soboto prav tistega leta. Po obliki so soneti sestavljeni iz štirinajstih verzov in razdeljeni na štiri kitice: prvi dve imata štiri verze (kvartini), drugi dve pa tri verze (tercini) (Šarabon, 1971).

Vsak sonet se začne z zadnjim verzom predhodnega soneta. *Sonetni venec* je bil drugič natisnjen v *Poezijah* leta 1846, vendar v dveh različnih variantah. V 150 izvodih je bil natisnjen leta 1834, vendar jih je Prešeren vzal zase in svoje znance, saj niso bili namenjeni za prodajo. V izvodih, namenjenih prodaji, pa je *Magistrale* spremenil, saj je besedni red v štirih verzih zamenjal tako, da akrostih ni več tvoril Julijinega imena, temveč SRIMICJVISZLJI. To je naredil zaradi

razburjenja, ki ga je sprožil v Primičevi družini s prvotnim akrostihom leta 1834 (Šarabon, 1971).

Pesnitev *Sonetnega venca* je ljubezenska, hkrati pa je Prešeren vanjo vpletel bivanjsko, domovinsko in pesniško temo. Svojo tragično ljubezen do Julije povezuje s podobami iz mitov in legend, zlasti z Orestovim in Orfejevim mitom (Branja 2, 2004).

V *Branjih 2* (2004, stran 122) je predstavljena zgradba: »Zunanji kompoziciji (premišljena zgradba, umetno ponavljanje zadnjih in prvih verzov v posameznih sonetih ter v magistralah) ustreza tudi simetrična razporeditev tematskih krogov, ki si sledijo v piramidalnem sistemu: vrh zavzema nacionalna tema (7., 8., 9. sonet), začetek in konec pesnitve pesniška tema (1. in 15. sonet), ključne sonete pa povezuje ljubezenska tema.«

Slika 4: Sonetni venec (Wikipedia, 2016)⁵

3.2.1.1 Poet tvoj nov Slovincam venec vije

V prvem sonetu Prešeren napove, komu je pesnitev namenjena in kakšna je njena zgradba. Namenjen je Slovincem oziroma slovenskemu narodu, sestavljen pa je iz petnajstih sonetov, med katerimi je zadnji magistrale⁶, »pesem trikrat peta«, ki jih združuje in povezuje v eno samo smiselno celoto. V začetku soneta se Prešeren ne približa ljubezenski temi in v ospredje raje postavi temo poezije in vlogo pesnika. Pesnika primerja s sonetnim vencem⁷, saj iz njega

⁵ Slika je bila sneta 9. 3. 2017 s spletne strani:

[https://sl.wikipedia.org/wiki/Sonetni_venec_\(France_Pre%C5%A1eren\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/Sonetni_venec_(France_Pre%C5%A1eren)).

⁶ Magistrala (imenovana tudi »mojstrski sonet«) z malo začetnico se nanaša na pesniško obliko.

Magistrale z veliko začetnico so naslov petnajstega soneta cikla *Sonetni venec*.

⁷ Sonetni venec z malo začetnico se nanaša na pesniško obliko, z veliko začetnico pa na Prešernov cikel sonetov.

izvirajo pesnitve in se v njega tudi povrnejo, konec vsake pa predstavlja začetek druge (*Branja 2*, 2004).

Vsi njegovi soneti izvirajo iz ene same ljubezni, ki jo enači z magistralami njegovega življenja, torej je njemu najpomembnejši del. Njegova čustva bodo živela v sonetih še dolgo po njegovi smrti in njegova ljubezen ter spomini bodo tako postali večni (*Branja 2*, 2004).

3.2.1.2 *Ran mojih bo spomin in tvoje hvale*

V sonetu se močno izraža narodno spodbudna tema, saj Prešeren hvali slovenski narod in njegov kulturni razcvet, za katerega zaslugo delno pripisuje tudi sebi. Verjame, da bodo njegove pesnitve pozitivno vplivale na razvoj samega naroda in da se ga bodo ljudje zato spominjali še dolgo po njegovi smrti. V zadnjih dveh verzih prve kitice se prvič pojavi motiv smrti in Prešeren že namiguje, da se želi rešiti muk, ki ga nadlegujejo v življenju, a je smrt izražena dosti bolj lahkotneje kot v *Sonetih nesreče*, kjer njegova nesreča in želja po smrti dosežeta vrhunec.

V drugi kitici nagovarja dekleta, ki so lepa, a tudi prevzetna. Trdi, da jim bodo zvoki njegovih pesnitev omehčali srca, da bodo lahko končno spoštovale zvesto ljubezen in se ne bodo več igrale s srci moških. V tretji kitici hvali Krajnce, katerim se bodo razjasnila vremena, torej se jim bo življenje poboljšalo. Njihova prihodnost bo milejša in prijaznejša ter njihove pesmi se bodo glasile bolj sloveče. Za svetlo prihodnost hvali poezije, ki so v srcu naroda vzbudile upanje.

3.2.1.3 *Iz srca svoje so kalí pognale*

Prešeren v tretjem sonetu obravnava nesrečno ljubezen, ki jo čuti do Primičeve Julije, in jo primerja z ljubeznijo, ki jo je čutil italijanski pesnik Torquato Tasso do njegove muze in velike nesrečne ljubezni Leonore Estijanke (*Branja 2*, 2004). Čeprav je bil Prešeren zaljubljen v Julijo, ji te ljubezni ni nikoli upal izpovedati, zato je to naredil skozi svoje verze. V srcu ni imel upanja, da bi mu Julija ljubezen kdaj vračala, saj je bila hčerka bogate družine, on pa le reven pevec brez pravega dohodka in brez varne prihodnosti. Zato se zanj ni zmenila in se je pozneje poročila z drugim. A vseeno mu želja po njeni ljubezni v srcu ne mine, kljub temu ga je strah, da bo izvedela za njegova čustva, saj je noče užaliti ali osramotiti. Kljub temu da v sonetih jasno vedeti, komu so namenjeni, saj ljubezni ne more zadržati zase in mu to, da ji je ne more resnično izpovedati, v srcu le še stopnjuje bridkost in povzroča nemir.

3.2.1.4 *Mokrócvetéče rož'ce poezije*

Prešeren ponovno izpoveduje svojo nesrečno ljubezen do Primičeve Julije. Njegova ljubezen do nje se spremeni v elegijo, to je pesem, skozi katero izraža hkrati srečo in žalost, hrepenenje in obup nad svojo nesrečo. Ona je sonce za rože ljubezni, ki so pognale iz njegovega srca, kljub temu da si Prešeren očita in ve, da mu ljubezni ne bo nikoli vračala. V njegovem življenju Julija predstavlja sončne žarke, ki svetijo vsakič, ko jo zagleda. Velikokrat, ko se odpravi v mesto, si želi, da bi jo srečal, da bi videl njen lep obraz. A je vedno razočaran, ko je ni. V samoti grenko joče, saj si želi, da bi lahko pisal pesmi, v katerih bi mu bila njena ljubezen vrnjena.

3.2.1.5 *Iz krajev niso, ki v njih sonce sije*

Ko Prešeren vidi Julijin lep obraz, mu minejo vse skrbi. Ko pogleda v njene oči, pozabi na svojo bolečino. Postane srečen, mineta ga jeza in notranja razklanost, saj njegove pesmi prihajajo iz srca. Ko Julijo vidi veselo v mestu, je vesel tudi on. Njegova ljubezen do Julije se mu v srcu le še veča in stopnjuje. Že ko je Julijo prvič zagledal, se je zavedal svoje ljubezni, ki je s časom samo še naraščala. Njen lep videz primerja s spomladjo, ki predstavlja prebujanje (lahko tudi njegovo prebujanje čustev) in veselje. Ona je njegov dih, ki mu daje življenje, a mu zraka vedno primanjkuje in zato ne more prav živeti, saj mu ljubezni ne vrača.

3.2.1.6 *Cel čas so blagih sapic pogrešvale*

Prešeren izpoveduje svojo žalost zaradi Julijinega zavračanja ljubezni, saj si želi le njeno hvalo. Omenja Julijine bogate prijateljice iz premožnih družin, s katerimi je odraščala. Julija se je družila z bogatimi in uglednimi dekleti. Z njimi je hodila tudi na nemški zbor, zato jih Prešeren nagovarja kot "Slovenke nemško govorit' umetne". Prešerna je strah, da se bodo Julija in njene prijateljice iz njegovih verzov norčevale. V sonetu se zraven ljubezenske teme pojavlja tudi domovinska oziroma narodna tema, saj omenja Krajnce. Z metaforo o rožah izraža žalost nad zastojem slovenskega kulturnega izražanja, natančneje primanjkovanja poezij.

3.2.1.7 *Obdajale so utrjene jih skale*

Prešeren v sedmem sonetu omenja Orfeja, mitičnega pevca in sina boga Apolona, ki nastopa v grški mitologiji (Petiška, 1992). Orfejevo igranje je v mitu z lahkoto ganilo tako človeka kot naravo – vsi so se vdajali njegovim pesnitvam. Z njim je Prešeren želel prikazati veliko moč in vpliv, ki jo poezija ima na človeka. S tem želi prikazati idejo, da bi velik pesnik lahko s pomočjo svojih pesnitev slovenski narod kulturno prebudil, hkrati pa spodbudil tudi njihovo narodno zavest. Želi, da bi slovenski narod dal na stran vse nesporazume in nesoglasja ter se združil/poenotil in stal na svojih nogah. Ko se bo narod med seboj nehal prepirati, jih bo čakala boljša in mirnejša prihodnost. Upa tudi, da se bo med Slovenci njegovo ime slavilo in da bo on ta velik pesnik kot Orfej.

3.2.2 *Viharjev jeznih mrzle domačije*

V sonetu Prešeren predvsem izraža nezadovoljstvo nad zgodovino Slovencev, torej je tematika domovinska. Spominja se preteklosti in omenja princa Sama in njegova plemena, s katerimi je premagal Nemce (*Branja 2*, 2004). Po njegovi smrti so pokrajine postale hladne in puste, od časa njegovega življenja so se popolnoma spremenile. Omenja frankovskega kralja Pipina, ki je v preteklosti z Bavarci osvojil Slovenijo. Takrat je slovensko ozemlje izgubilo svojo avtonomijo in je padel pod Nemško oblast (*Branja 2*, 2004).

Prešeren se z obžalovanjem spominja na preteklost in obžaluje padeč slovenskega naroda. Do svoje domovine izraža veliko naklonjenost, iz domoljubnosti nato preide k ljubezni do Julije. Hkrati žaluje za nesrečno preteklost svoje domovine in za lastno neuslišano ljubezen. Zaključni z metaforo o rožah, ki so zrasla iz solz – tako lepo so zacvetele le, ker so jih zalivale solze.

3.2.2.1 *Izdíhljeji, solzé so jih redile*

Kot motiv se ponovno pojavijo rože, ki Prešernu simbolizirajo nesrečno ljubezen do Julije. Metafora temelji na prejšnjem sonetu, v katerem opisuje rože, ki so sicer res lepe, a so lahko zacvetele le, ker so jih zalivale njegove solze. Solze predstavljajo Prešernovo žalost in bridkost zaradi ljubezni, ki mu je Julija ne vrača. V naslednji kiticah govori o bolečini, ki jo čuti ob misli na Slovence, ki ne marajo svoje matere. Mati je lahko metafora za domovino, torej Prešeren izraža žalost nad Slovenci, ki ne marajo lastne domovine. Tako misel na sovražstvo, ki jo čutijo Slovenci, kot njegova neuresničena čustva do Julije pevčevo srce polnita z bridkostjo.

Prešeren si želi le, da bi se njegovo in Julijino ime slavilo, zato tudi piše te sonete. Za svojo deželo želi srečo in samostojnost, kar je razvidno že iz njegovih verzov.

3.2.2.2 *Jim moč so dale rasti neveselo*

Pesnik svojo ljubezen do Julije ponovno izrazi z metaforično – o rožah in soncu: vedno, ko sreča Julijo, postane srečen, kot rože, ki jih je obsijalo sonce. To sonce, torej Julija, mu prinaša srečo in upanje. Vesel je že, če o njej samo razmišlja. A ti trenutki sreče so redki in kratkotrajni ter njegovo upanje o vrnjeni ljubezni hitro izgine, kar ponazori s prihodom megle, burje in snega, ki pokrije celotno polje, na katerem rastejo rože. Rože, to je torej Prešernova ljubezen do Julije, nagnejo glave in začnejo veneti zaradi neurja, ki predstavlja žalost in obup zaradi neuresničene ljubezni. Svoja čustva primerja z naravnimi pojavi: ko pade v obup, se mu srce polni z meglo in snegom, v njem divja vihar. Ko jo sreča, mu je njen pogled kot sončni žarek, ki ponovno obsije rože, ki rastejo v njegovem srcu.

A Prešeren se zaveda, da so sončni žarki ter sreča samo laž, saj je na koncu še vedno sam in brez ljubezni. V zadnji kitici se pojavi temačnejše vzdušje, saj njegovo srce ostane v mrazu in temi.

3.2.2.3 *Ur temnih so zatirale jih sile*

Obup in razočaranje nad neuresničeno ljubeznijo sta osrednji del soneta. V prvi kitici se ima za žrtev Erinij, ki v grški mitologiji predstavljajo tri boginje maščevanja, ki kaznujejo vsak greh. Meni, da so si ga prilastile. Za Prešerna Julijina ljubezen predstavlja duhovno odrešitev, ki jo primerja z antičnim mitom o Orestu, ki je v templju svoje ljubljene Diane ozdravil svojo dušo. Njuno ljubezen primerja s svojo ljubeznijo do Julije, saj tudi njega pogled nanjo ozdravi in mu prinaša mir v dušo. Orest je sin Klitemnestre, ki je maščeval očetovo smrt tako, da je ubil svojo mamo in njenega ljubimca. Zaradi umora so ga pregnale Erinije. Da bi se odkupil, se je odločil, da bo kip boginje Diane vrnil iz Tauride v Grčijo. Tam ga Erinij osvobodi njegova sestra Ifigenija, ki mu je pomagala najti pot iz obupa in žalosti, tako Prešeren upa, da bo Julija to storila zanj (Petiška, 1992).

Lirski subjekt hrepeni, da bi ga Julija odrešila bolečin. A njegovo hrepenenje po njeni ljubezni so le kratkotrajne sanje, ki nimajo upanja, da bi se kdaj uresničile. Upanje na ljubezen mu je na koncu škodilo, saj se mu po izgubi upanja svet zdi le še bolj krut, temnejši, njegovo življenje pa še bolj neusmiljeno. Želi biti vesel, da bi bile tudi njegove pesnitve bolj pozitivne, a tega ne more storiti, saj njegovo srce in duša preveč trpita.

3.2.2.4 *Lej! torej je bledó njih cvetje velo*

Ponovno se pojavi motiv rož, ki predstavljajo pesnikovo nesrečno ljubezen do Julije. Rož je vedno manj, rastejo redko in slabotno med ruševinami. Rože v njegovem srcu moti plevel in druge divje rastline, ki jih enači z Julijinim nezanimanjem in zavračanjem njegove ljubezni. Če bi bile rože prenešena na drug, ugodnejši kraj, bi lahko cvetele lepo in neprekinjeno. Želi si, da bi rože njegovega srca presadila v zeleno gredico na vrtu, kjer bi pridobivale Julijino ljubezen in pozornost, da bi pesnik sam lahko duhovno rasel kot te rože.

Julija je zanj kraljica njegovega srca, rožam v njegovem srcu predstavlja sončne žarke, ob njej lahko uspevajo, torej lahko tudi njegova ljubezen uspeva samo ob njej. Njegova poezija bi z njeno ljubeznijo postala še lepša, dobila bi novo moč in energijo, s katero bi napisal svoja najboljša dela. Želi si sončne žarke, ki predstavljajo njeno pozornost, saj bi mu tako svet bil še lepši in popolnejši.

3.2.2.5 *Jim iz oči tí pošlji žarke mile*

Prešeren si želi Julijinih milih pogledov, ki so zanj kot žarki sonca rožam – nujni so za preživetje, hkrati mu naredijo življenje lepše, popolnejše. Le ona je tista, ki vlada njegovemu temnemu kraljestvu, kar bi lahko bila metafora za njegovo nesrečno življenje. Le njo ubogajo silni viharji, ki divjajo v njem. Zanj je ona tista, ki lahko prežene njegovo žalost in bridkost. Pesnikovo srce je trdo in obdano z verigami, ki simbolizirajo njegove skrbi in strahove, a z njeno pomočjo se bodo te verige razrahljale in odpadle.

Meni, da je prav Julija tista, ki lahko na njegovem srcu zaceli rane. Prešeren v naslednjih kiticah opisuje vse, kar se mu bo zgodilo, če mu Julija vrne ljubezen: spet se bo smejal, povrnilo se mu bo upanje in njegove poezije bodo še lepše.

3.2.2.6 *In gnale bodo nov cvet bolj veselo*

Julijina ljubezen in osvoboditev domovine sta enačeni s pomladjo, časom prebujanja. V prvi kitici piše o pomladi in drevesih, katerih cvetovi se prebudijo po dolgi, hladni zimi. Topli žarki sonca privabijo ven čebele, pastirji pasejo svoje črede, v grmovju pa poje slavček – vsa narava je srečna in prebujena, kar je lahko metafora tudi za slovenski narod. Tako kot narava bi se ljudje po dolgem obdobju tuje nadvlade ("zime") prebudili in začeli novo obdobje samostojnosti ("pomladi") ter tako srečnejše živeli.

Pesnik se boji Julijine reakcije na njegove poezije o njej, saj ga je strah, da jo bodo njegovi verzi dolgočasili in ji ne bodo všeč. Želi si, da bi imela rada vsaj njegove poezije. V zadnji kitici poveže ljubezen do Julije in ljubezen do domovine.

3.2.2.7 *Magistrale*

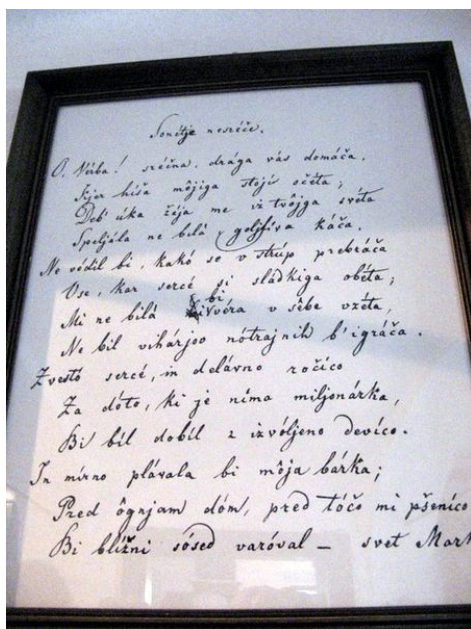
Petnajsti sonet se imenuje *Magistrale*. Je glavni sonet v vencu, v katerem je združena tematika celotnega venca v eno samo smiselno celoto. Sestavljen je iz prvih verzov ostalih sonetov, torej začetki vseh sonetov tvorijo zadnji sonet. Posebnost magistral je tudi akrostih, torej prva črka vsakega verza, ki tvori ime Prešernove velike neuresničene ljubezni – Julije Primičeve (Primicovi Julji), ki ji je posvečen celotni sonetni venec (*Branja 2*, 2004).

V zadnjem sonetu je opaziti le ljubezensko tematiko, torej je osrednji motiv le Prešernova ljubezen do Julije, čeprav je v prejšnjih sonetih omenjal tudi ljubezen do domovine. S tem prikaže, koliko mu njena ljubezen pomeni. V njegovem življenju je ona edina lepota, svetloba,

nežnost in pomirjenost v svetu, ki je krut in temačen. Ona je njegova muza in inspiracija, zaradi katere piše tako lepe pesmi.

3.2.3 Sonetje nesreče

Sonetje nesreče so cikel šestih sonetov in veljajo za eno najboljših Prešernovih del. Prešeren jih je napisal spomladi leta 1832, ko se je v Celovcu pripravljaj na odvetniški izpit. Prvič so izšli leta 1834 v četrtem zvezku *Krajnske čbelice*, drugič pa v *Poezijah* leta 1846. V tem obdobju je Prešeren doživljal veliko krizo zaradi zapletenega razmerja z Marijo Khlun, hkrati pa so mu povzročali težavo izpiti. Slutil je, da bo na poklicni poti neuspešen in nesrečen, saj je Prešeren še tri leta po doktoratu delal kot brezplačni praktikant, v tem času pa je dvakrat neuspešno prosil za razpisano plačano praktikantsko mesto pri davčnem uradu v Celovcu. Zaradi teh težav so soneti v Prešernovem zasebnem življenju zelo pesimistični (Branja 2, 2004).

Slika 5: Rokopis v Prešernovi rojstni hiši (Wikipedia, 2016)⁸

Zaporedje sonetov v ciklu je premišljeno in nezamenljivo, saj dajejo občutek, da razodevajo pesnikovo stisko preko njegovih skrajnih občutij: domotožje, razočaranje ob spoznanju sveta, poraženost, vdanost v usodo, želja po smrti in resignacija (Branja 2, 2004).

3.2.3.1 O Vrba! srečna, draga vas domača

O Vrba! srečna, draga vas domača je sonet domotožja. Domotožje, ki ga opisuje Prešeren, sega daleč v njegovo mladost, v čas naivnosti in občutka varnosti. Opeva Vrbo, svojo domačo vas, kjer je v spominih preživljal preprosto in srečno otroštvo. Privid domače vasi je prvi del uvodnega soneta, sledi pa mu spoznanje, da sta ta kraj in čas zanj izgubljena in obstajata samo

⁸ Slika je bila sneta 9. 3. 2017 s spletne strani: https://sl.wikipedia.org/wiki/Sonetje_nesre%C4%8De.

še v spominu. Njegovo otroštvo je močno obarvano z nostalgijo po domači hiši in po varni veri staršev (*Branja 2*, 2004).

Njegova želja po znanju in spoznavanju je ta, ki ga je vlekla v svet in v stran od doma – "goljfiva kača" predstavlja človekov razum. Prav to željo po znanju in izkušnjah krivi za svojo nesrečo v življenju in verjame, da bi bilo bolje, če nikoli ne bi odšel od doma. Doživi spoznanje, da bi bil v nevednosti srečnejši, da bi imel lepše, čeprav preprostejše življenje, če ne bi nikoli zapustil Vrbe. Prikazuje kontrast med tujim in domačim, med srečno preteklostjo in kruto sedanostjo.

V ciklusu ta sonet služi kot uvod, ki hkrati kaže na začetno duhovno stanje pesnika. V rokopisu je bila pod sonetom zapisana opomba k zadnjemu verzu: »Ribčova hiša, v kateri je pevec rojen, je nar perva za cerknjo svetiga Marka.« Nato jo je Prešeren prečrtal in nadomestil s krajšo »Verbenski patron« (Slodnjak, 1974).

3.2.3.2 *Popotnik pride v Afrike pušavo*

Popotnik pride v Afrike pušavo je sonet razočaranja (*Branja 2*, 2004). Razraste se motiv iz prvega soneta, domotožje in razočaranje nad krutostjo resničnosti, raztrganost med pričakovanim in realnim. Sonet piše o popotniku, ki tava po puščavi, a ga na brezpotju ujame noč in v upanju čaka na luno, da mu osvetli pot. Toda ko ta vzide, se pred njim pokaže strašljiva nočna pokrajina, polna krvoločnih zveri. Sonet preslika zgodbo na pesnikovo življenje; resničen svet, ki je poln strahu, groze in gnusa, je brezizhodno brezno, ki se prikaže, ko so ideali in pričakovanja o življenju dokončno izničena.

Popotnik torej predstavlja človeka, ki potuje skozi življenje, izguba na poti pa nakazuje izgubo smisla oziroma »poti« v življenju. Divje zveri predstavljajo nesrečo, strahove in grozote, s katerimi se človek srečuje v življenju.

3.2.3.3 *Hrast, ki vihar na tla ga zimski trešne*

Hrast, ki vihar na ga tla zimski trešne je sonet poraženosti (*Branja 2*, 2004). Kvartini zavzemata metaforično podoba hrasta, ki ga je podrl zimski vihar. Nobena pomlad mu več ne more vzbuditi moči, pa čeprav bo sijalo toplo sonce in bo pognal nekaj zelenih vej. Zgodba je enačena s človekovim bivanjskim položajem, kajti človeka, ki ga je usoda (predstavljena z oksimoronom »sovražna sreča«) podrla ob tla, je nemogoče rešiti. Ni mu več pomoči, njegovo upiranje je zaman in njegova pot se bo končala v bedi. Predstavlja zavedanje nesmiselnega upiranja proti temu, kar nam je usojeno vnaprej. Predstavlja človekovo nemoč v življenju, ki se neizogibno konča v smrti.

Stanje poraženosti je tukaj izrazito, saj Prešeren izraža lastno nemoč in ujetost v usodo, pade v "brezno brez vse rešne poti". Prav tako pa je izrazit motiv smrti, ki predstavlja odrešenost od nesrečnega življenja.

3.2.3.4 *Komúr je sreče dar bila klofuta*

Komúr je sreče dar bila klofuta je sonet vdanosti (*Branja 2*, 2004). Iz prejšnjega soneta nadaljuje temo fatalizma, nesmiselnosti življenja in predanosti v smrt. Nesreča in brezup se stopnjujeta in pesnik spozna, da mu življenje ne bo nikoli naklonjeno. Njegova pot je posuta s trnjem in kamorkoli gre, ga bo čakala nesreča. Torej je njegovo življenje nesmiselno, saj ne bo nikoli resnično srečen. V sonetu močno odmeva motiv smrti, ki se je pojavil že na koncu prejšnjega soneta, in preide v osrednjo temo v naslednjem.

Glavna misel soneta je, da komur je usojena v življenju nesreča, se lahko še toliko trudi, a ne bo nikoli dosegel sreče. Lirski subjekt opisuje nesrečna dogajanja tistih, ki jih je usoda obsodila na nesrečo, pri tem pa nakazuje tudi na samega sebe. Prepričan je, da takim le smrt prinese mir. Smrt je v sonetu postopoma postavljena v vedno bolj pozitivno luč in začne izgubljati prejšnjo konotacijo grozote. V pesnikovih očeh se spremeni v kraj miru in odrešitve pred strahovi življenja; pomeni prehod na drugačno, lepše bivanje. (*Branja 2, 2004*)

3.2.3.5 *Življenje ječa, čas v nji rabelj hudi*

Življenje ječa, čas v nji rabelj hudi je sonet smrti (*Branja 2, 2004*). Tema smrti se pojavi že na koncu tretjega soneta in postane še izrazitejša ob zaključku četrtega soneta, vrhunec doseže prav v petem sonetu, kjer postane osrednji motiv, ki se razpenja skozi vse štiri kitice. Lirski subjekt izraža željo, hrepenenje po smrti, saj mu predstavlja odrešitev trpljenja, ki ga prenaša v svojem nesrečnem življenju. Življenje mu prinaša le muke in bolečine, nanj gleda kot na ječo, v kateri je ujetnik.

Smrt pomeni le še konec poti, zato jo prosi, naj preveč ne zavlačuje, sej se sam želi čim hitreje rešiti nesrečnega življenja. Za smrt uporabi izraz "trohljivost". Naštevava razloge, zakaj si želi smrti; v njej ni krivice, nihče ga ne more preganjati, postane breztežen in brez skrbi. V smrti bo odrešen vseh svojih muk, ki mu delajo življenje nezno. Njegovo življenje je polno skrbi, trpljenja, obupa in kesanja in ko bo mrtev, ga krivice ne bodo več dosegle.

3.2.3.6 *Čez tebe več ne bo, sovražna sreča!*

Čez tebe več ne bo, sovražna sreča! je sonet ravnodušnosti in resignacije (*Branja 2, 2004*). Je sklepni sonet in zato nosi posebno vsebinsko težo, saj zaključuje vsa prejšnja občutja in trpljenja, ki jih je lirski subjekt doživljal v ciklu, in ravnodušno sprejme svojo usodo, se z njo sprijazni in postane duhovno otrpnjen. Resignacija oziroma vdaja nasproti nesrečni usodi, lastni »sovražni sreči«, ki se je pojavljala že prej, se v tem sonetu dokončno razvije in postane osrednja tema, ki se razpenja skozi celotni sonet. Lirski subjekt se je že navadil na nesrečno življenje, na muke in bolečine, ki ga bodo spremljale do smrti, in ne čuti več potrebe, da bi se boril proti krivici, temveč se preprosto vda v usodo. Notranje stiske so ga popolnoma preobrazile, iz duše je pregnal ljubezen in upanje v boljše življenje.

Ravno na tej točki izgine motiv smrti, ki je bil prej v ospredju, pesnikova otrplost in neobčutljivost pa nakazujeta na odpornost na življenjske udarce. Čeprav nima več upanja in v življenju ne vidi nobenega smisla, se v njem pojavi notranja moč, postane odporen na življenjske muke, ki ga ne morejo več prizadeti.

4 PRIMERJAVA

Prešeren in Shakespeare sta v svojih delih veliko opevala ljubezen, čeprav na zelo različne načine. Prešernova nesreča v ljubezni in v življenju nasploh je njegove pesnitve obarvala zelo temačno, ljubezen v njih je vedno neuslišana, kar je najbolj razvidno v *Sonetnem vencu*, ki je namenjen njegovi največji ljubezni Primičevi Juliji. Neuresničena ljubezen najprej do Dolenčeve Zalike in pozneje do Primičeve Julije ga je vrgla v velik obup in nesrečo, ki jo je še povečala smrt njegovega najboljšega prijatelja Matija Čopa, zato so njegove pesnitve pesimistične in velikokrat vsebujejo motiv smrti. Njegova žalost in obup dosežeta vrhunec v *Sonetih nesreče*, ki veljajo za njegovo najbolj temna pesnitev. Nesreča, ki jo je doživel v življenju, je zelo vplivala na njegovo ustvarjanje. Ker so soneti med drugim avtobiografski, črpa snov prav iz lastnih življenjskih izkušenj, zaradi česar so njegova dela temna in velikokrat tudi žalostna.

Tudi Shakespeare ni imel lahkega življenja, saj mu je že v otroštvu umrlo veliko bratov in sester, pozneje pa mu je umrl tudi sin Hamnet. V ljubezni ni imel veliko sreče oziroma vsaj v zakonu ne, saj nobena njegova ljubezenska pesnitev ne opeva njegove žene Anne Hathaway, s katero je bil v slabih odnosih. Soneti namigujejo, da je imel izven zakona vsaj še dva ljubimca: lepega mladeniča in neimenovano žensko, ki jo imenuje le Temna dama. Nekateri biografi trdijo (Sanders, 1994), da je bila Shakespearova ljubezen do mladeniča platonična in da sta bila v resnici le dobra prijatelja. Odnos do njega je v sonetih izrazito ljubezenski, zato sem se odločila, da ga bom tako tudi obravnavala. Shakespearova ljubezen do mladeniča in ljubezen do Temne dame sta si popolni nasprotji: do mladeniča se obnaša zelo ljubeznivo, nenehno ga hvali in izraža svojo srečo nad njunim razmerjem, medtem ko se pri Temni dami ne more odločiti, če jo ljubi ali sovraži. Zaveda se, da je nizkotna ženska, a ga vseeno privlači, zaradi česar se prezira.

Ker so tako Prešernovi kot Shakespearovi soneti (delno) avtobiografski, je njuno življenje seveda zelo vplivalo na to, kakšne teme v njih izražata in na kakšen način jih prikazujeta. Nasprotno od Prešerna, ki je imel zelo nesrečno življenje, so Shakespearovi soneti veliko bolj optimistični, čeprav obravnavajo tudi težje teme, kot so minljivost in smrtnost. Shakespeare se redko dotakne teme smrti izven konteksta minljivosti, saj je glavna tematika v sonetih ljubezen. Izjema so soneti, ki obravnavajo njegovo nesrečno ljubezen do Temne dame in *71. sonet*, v katerem obravnava lastno smrtnost in posledice, ki jo bo ta imela na mladeniča, ki je od njega veliko mlajši.

Smrt

Odločila sem se primerjati Prešernove *Sonete nesreče* in Shakespearov *71. sonet*. *Soneti nesreče* predstavljajo skrajnost obupa, ki ga je Prešeren čutil v življenju: na življenje gleda kot na muko, mučenje, ki ga mora prestati do smrti, v kateri bo končno našel odrešitev. Pesnitev začne z obžalovanjem, da je sploh zapustil svoj dom in šel v svet, saj to svojo radovednost in željo po izkušnjah krivi za svojo nesrečo. Velik vpliv na ta sonet je imela tudi njegova neuspešnost v službi, saj kljub velikim prizadevanjem lastne odvetniške pisarne ni dobil vse do poznih let, kmalu pred smrtjo. Shakespeare takih težav v življenju ni imel; čeprav je bil ob prihodu v London brezposeln, si je hitro našel službo v gledališču, kjer je kmalu postal ugleden dramatik. Njegova dela so dobivala pozornost, ki jih Prešernova v času njegovega življenja nikoli niso, in kmalu je postal eden najbolj priljubljenih dramatikov v Londonu. Začel se je ukvarjati tudi z nepremičninami, zato mu denarja ni nikoli primanjkovalo in je lahko živel brez večjih skrbi.

Prav tako se je Shakespeare za razliko od Prešerna le redko oziral na preteklost – večina njegovih poezij opeva sedanost ali pa se čudi nad prihodnostjo in nima melanholičnega in nostalgичnega vzdušja, ki ga v *Sonetih nesreče* izraža Prešeren.

Smrt je tema, ki jo Prešeren in Shakespeare doživljata zelo različno. V *Sonetih nesreče* Prešeren na svoje življenje gleda kot na muko: nič mu ne uspeva, pada v vedno večji obup, v življenju ne vidi več smisla – zanj postane le nekaj, kar mora prestat, preden pride ponj smrt, ki je rešiteljica vseh njegovih življenjskih bolečin. Na smrt ne gleda kot na nekaj groznega ali zastrašujočega, večje nelagodje mu predstavlja življenje, v katerem se počuti ujetega. Smrt mu torej predstavlja odrešitev, večni počitek po krutosti življenja.

Shakespeare smrt predstavi prvič v *18. sonetu* in to zelo abstraktno, pozneje v *71. sonetu* pa bolj konkretno, saj razmišlja o lastni smrti. V nasprotju s Prešernom Shakespeare gleda na smrt zelo stvarno, nevtralnno, skoraj brezčutno. V *18. sonetu* jo opisuje v zvezi z mladeničevo minljivostjo in smrtnostjo, a ji ne prepisuje velikega pomena, saj namerava mladeniča preko svojih verzov narediti nesmrtnega, torej mu nikoli ne bo resnično umrl. V *71. sonetu* obravnava lastno smrtnost, a ta ni osrednja tema – večjo pozornost namenja žalosti in nesreči, ki bosta doleteli njegovega ljubimca, ko bo umrl. Tu se Prešeren in Shakespeare spet razlikujeta. Prešeren je v svojih sonetih zelo introvertiran, opisuje večinoma svoja čustva in doživljanja, lastno žalost in bolečino, ki ju čuti, in hvaležnost do smrti, ki ga bo končno odrešila življenja. Shakespeare pa se v *71. sonetu* za smrt meni zelo malo, skoraj je nepomembna. Lastnih doživljanj ob misli na smrt ne opisuje in na svojo smrt gleda zelo hladno – opisuje zvonjenje zvoncev, ki bodo oznanili, da je zapustil svet in "črvji dom", v katerem bo pokopan, a svojih čustev o neizogibni smrti bralcu pri tem ne razkrije.

Usoda

Kjer se Prešeren počuti izgubljenega v življenju, je Shakespeare s svojim življenjem zadovoljen, z izjemo občasnih težav z ljubeznijo. Veliko vlogo v *Sonetih nesreče* igra usoda in človekova podrejenost usodi, a Shakespeare se s to temo le malo ukvarja, saj ne verjame niti v usojeno ljubezen – v *116. sonetu* časti ljubimce, ki so se našli po svoji volji in ne pod zunanjo prisilo, med kar bi lahko šteli tudi usodo. Piše o izbrani ljubezni, v katero oba partnerja vlagata trud in ki temelji na medsebojnem razumevanju. Prešeren pa za svojo nesrečno življenje krivi usodo, ki zanj predstavlja nekaj samoumevnega in neizbežnega; tako kot je človeku v življenju usojeno, tako se bo tudi zgodilo – upirati se usodi je brezupno in nesmiselno, zato se ji je bolje enostavno predati in podrediti.

Domovina

Tudi domovina je tema, ki jo Prešeren veliko opeva. Najbolj je izrazita v *Sonetnem vencu* in v prvem sonetu *Sonetov nesreč*, v katerem sicer ne piše o domovini, temveč o domu. Svojo domovino in slovenski narod ima zelo rad in želi, da bi se povzpел in se osamosvojil, prav tako želi v njem spodbuditi željo po kulturnem ustvarjanju, predvsem na področju poezije. Pri tem veliko vlogo pripisuje tudi svojim pesnitvam, v katerih to tematiko razvija. V nasprotju s Prešernom pa Shakespeare domovine ali naroda v sonetih sploh ne omenja – največjo vlogo v njih igra ljubezen, ki je za razliko od Prešerna v sonetih ne enači z domovino. Shakespeare upodablja ljubezen kot mistično in skrivnostno, kot jo opisuje v *116. sonetu*. A je zanj vseeno le konkretna – med dvema osebama, fizična ali čustvena, nikoli v abstraktnem smislu kot Prešernova ljubezen do domovine. Prešeren celo včasih enači svojo ljubezen do Julije in domovine.

Narava

Tako Prešeren kot Shakespeare v sonetih večkrat orisujeta naravo, najbolj je to razvidno v *Sonetnem vencu* in v Shakespeareovem *18. in 75. sonetu*. V *Sonetnem vencu* se največkrat pojavijo motivi rož, sonca, sončnih žarkov, zime, viharjev in drugih naravnih pojavov, ki so metafora za Prešernovo notranje doživljanje, ki je večinoma povezano z njegovo neuresničeno ljubeznijo do Julije. Rože predstavljajo njegovo ljubezen do nje, sonce in sončni žarki pa so

Julija sama; tako predstavi Julijo kot 'sonce' njegovega življenja, saj jo potrebuje tako, kot rože potrebujejo sončne žarke in brez nje ne more živeti. Zima, sneg, megla in vihar predstavljajo zanj čas, ko je brez nje, hkrati pa tudi kruto resničnost – Julija ga ne ljubi, se zanj sploh ne zmeni, zato je vedno brez njenega pogleda. To mu povzroča velike bolečine in je velik razlog, zakaj pade v brezup.

Shakespeare v *18. sonetu* opisuje naravo v primerjavi z mladeničem, ki ga primerja s poletnim dnevom. Prav tako uporablja motiv sonca, a v drugačnem kontekstu. V soncu in v poletju samem išče napake, kot so minljivost, kratkotrajnost in vročina, da bi mladeniča povečeval. V njegovih očeh se lepota poletja ne more primerjati z lepoto mladeniča. Pozneje se v *75. sonetu* pojavi podobna simbolika, ki jo je v *Sonetnem vencu* izrazil Prešeren, saj Shakespeare mladeniča prav tako enači s smislom svojega življenja. Podobno kot Prešeren primerja Julijo s soncem, svoja čustva pa z rožami, Shakespeare primerja mladeniča s pomladanskim dežjem, svojo dušo pa s suho, puščobno zemljo. Mladenič mu je največja muza, brez njega ne more ustvarjati in nanj gleda kot na hrano za dušo.

Čeprav sta omenjeni situaciji v sonetih zelo podobni, pa med njima obstaja ključna razlika: mladenič ljubezen Shakespearu vrača, Julija pa Prešernu ne. Medtem ko je za Shakespeara mladeničeva ljubezen vzrok neizmerne sreče, ki jo natančneje opisuje v *91. sonetu*, pa je Prešernu njegova enostranska ljubezen vzrok za bolečino in globoko žalost, ki daje *Sonetnemu vencu* tragičen pridih.

Ljubezen

Shakespeareova ljubezen do mladeniča se najbolj izrazito kaže v *91. sonetu*, v katerem ga označi kot njegovo edino in največjo srečo. Pomembni sta mu le njegova ljubezen in sreča, kar mu mladenič neizmerno prinaša. Ceni tako njegovo lepoto kot njegov značaj, kar mu predstavlja združitev vseh dobrih človeških lastnosti. V njem so združene lepota, dobrotu in resničnost. Kljub sreči, ki jo čuti, je Shakespeare tudi zmeden. V *23. sonetu* se primerja z neizkušenim igralcem, ki sredi igre pozabi svoje besedilo. Ljubezen v njegovem srcu je močna, a zaradi nje izgublja nadzor nad seboj. Postane sramežljiv in ni zmožen izpovedati ljubezni, podobno kot Prešeren ni mogel Juliji nikoli neposredno izpovedati svojih čustev, temveč jih je oznanil le skozi svoje verze.

Prešernu Julija ljubezni ni vračala, zato je njegov pogled na ljubezen samo temačen in pesimističen. V *Sonetnem vencu* nenehno opeva Julijo in si jo globoko želi. Njeno mnenje o njem in o njegovih pesnitvah mu pomeni vse na svetu, zato mu njeno zavračanje povzroča veliko bolečine. Prešeren o ljubezni piše pozitivno le, ko misli, da obstaja možnost, da mu jo bo Julija nekoč vračala. A ko ugotovi, da se to ne bo nikoli zgodilo, se hitro spreobrne v zaničevanje. Njegov pogled na ljubezen kot na celotni svet je zelo mrk, ciničen. Julija je edina svetloba in edina dobrotu, a je zanj nedosegljiva.

Obsesivna ljubezen

A tudi Shakespeareova ljubezen do mladeniča ni brez napak. Podobno kot Prešeren je Shakespeare s svojo muzo že skoraj obseden, kar se najbolj izrazito kaže v njegovem *57.*, *61.* in delno v *75. sonetu*. Tako kot Prešeren ne more živeti brez Julijinega pogleda in njene pozornosti, prav tako Shakespeare ne more živeti brez mladeničeve ljubezni. Ponoči ne more zaspati, saj lahko razmišlja le o tem, kje je mladenič, s kom je, kaj počne. V sencah vidi njegove podobe, vedno, ko zapre oči, se mu v mislih prikaže mladeničev obraz. Podobno se obnaša tudi Prešeren, ki vedno, ko gre ven, upa, da bo srečal Julijo in je vedno potrto, ko je ni. Shakespeare se svojega ljubosumja zaveda, a nanj ne more vplivati. Zanj krivi moč svoje ljubezni, ki je kriva tudi za mnoge neprespane noči. V *75. sonetu* je njegova ljubezen predstavljena kot paradoks, ki ga niti

sam ne razume. Svojo srečo, ki jo je našel v mladeničevi ljubezni, želi deliti s svetom, hkrati pa ga želi obdržati zase, ga skriti pred očmi drugih, da ga mu nihče ne bi mogel speljati.

Shakespeare v 57. *sonetu* predstavi novi ekstrem svoje ljubezni, saj se primerja s sužnjem, mladeniča pa z njegovim vladarjem. Njegovo življenje brez mladeniča nima nobenega pomena. Srečen je le, ko je ob njem, on je luč njegovega življenja, tako kot je Prešernu Julija. Spet ne more razmišljati o drugem kot o mladeniču in o tem, kaj počne, ko ga ni doma, kjer ga Shakespeare potrpežljivo čaka. Vsaka mladeničeva beseda na Shakespeare deluje kot na ukaz in zanj je pripravljen narediti prav vse, čeprav ve, da to ni dobro. V tem sonetu Shakespeare nad svojimi čustvi izraža ironijo in se sam sebi posmehuje, saj ga je ta ljubezen res spremenila v norca.

Podobno razmišljanje se deloma nadaljuje v 75. *sonetu*, v katerem Shakespeare mladeniča primerja s hrano za dušo, podobno kot Prešeren primerja Julijo s sončnimi žarki, brez katerih ne more živeti. Oba avtorja čutita pomanjkanje, ko nista z muzama, in padeta v globoko žalost, skoraj že v obup. Prešeren Julijo časti in upa, da mu bo nekdaj ljubezen vračala, čeprav se v srcu zaveda, da se to ne bo nikoli zgodilo. Svoje poezije posveča le njej, opeva njeno milost in njeno lepoto ter jo celo enači z njegovo ljubeznijo do domovine. Kljub temu pa je Juliji pesnikova ljubezen neprijetna in nezaželena. Ljubezen obeh poetov je torej na nek način premočna, preveč intenzivna, zaradi česar se izraža kot obsesivna.

Shakespeare se teh obtožb brani v 105. *sonetu*, kjer trdi, da njegova ljubezen do mladeniča ni enaka čaščenju. Toliko piše o njem, ker so v mladeniču združene vse tri lastnosti, ki so mu všeč in ki mu dajejo inspiracijo: lepota, dobrotu in resničnost. Da se vse tri lastnosti pojavijo v enem človeku, ga veseli, saj je to zelo redko. Mladenič je s skupkom teh vrlin na nek način postal Shakespearova največja inspiracija, zato o njem tudi toliko piše.

Tudi Julija igra Prešernu vlogo največje inspiracije, saj je veliko njegovih del posvečenih prav njej, njeni lepoti, milosti, prijaznosti. A je zanj večinoma vzrok žalosti, ne veselja.

Nesrečna ljubezen

Prešeren v svojem življenju ni poznal srečne ljubezni. Vsaka ženska, ki jo je ljubil, ga je zavračala ali pa se zanj sploh ni zmenila, kar je močno vplivalo na njegovo čustveno stanje in je velik razlog, zakaj je začel izgubljati upanje. Ljubezen je torej skoraj vedno predstavljena v negativni luči, saj mu prinaša le muke. Srečo mu prinaša samo, ko obstaja upanje, da bo njegova ljubezen vrnjena, a tudi to upanje je kratkotrajno in Prešeren hitro pade nazaj v nesrečo.

Shakespearova ljubezen do mladeniča je v nasprotju z Prešernovo tragedijo srečna, z izjemo že prej omenjenih pomanjkljivosti. Prava nesreča njegove ljubezni izvira iz njegove druge velike ljubezni, to je Temna dama. Njuno razmerje je kompleksno in težko razumljivo, saj leži na meji med ljubeznijo in sovraštvom, zato se poet le s težavo odloči, na katero stran se želi nagniti. Ta ljubezen ni podobna Prešernovi ljubezni do Julije, a si z njo vseeno deli element nesrečnosti, saj Shakespearu povzroča veliko zmede in bolečine.

Shakespeare svojo ljubezensko razmerje podrobneje opisuje v 147. in 150. *sonetu*. Podobno kot Prešeren je tudi Shakespeare zaradi svoje ljubezni v obupu, vendar iz popolnoma drugih razlogov: Temna dama mu ljubezen vrača ali pa jo poet vsaj privlači, a njemu to niti malo ne ugaja. Označuje jo kot zelo nizkotno, kot nemoralno in jo celo obtožuje, da je pokvarila njegovo srce in dušo. Njuna ljubezen je nenavadna in skoraj popolno nasprotje Prešernovi ljubezni do Julije. Do Julije goji iskreno, resnično ljubezen, a ona se zanj ne meni in mu ljubezni ne vrača, Shakespeare in Temna dama pa sta v posebnem razmerju, ko drug do drugega gojita več sovraštva kot ljubezni. Temno damo primerja z boleznijo, ki se je nikakor ne more rešiti, in niti prepričan ni, če si je resnično želi.

V Shakespearovem ljubezenskem življenju je še ena posebnost, ki je pri Prešernu ni mogoče zaznati: poet skozi svoje sonete namiguje, da se je znašel v ljubezenskem trikotniku med mladeničem in Temno damo. Prešeren se je res mnogokrat zaljubil, a te ljubezni so bile z eno izjemo kratkotrajne ter enostranske, in nikoli ni bil zaljubljen v dve ženski hkrati. Te situacije se z njim ne da primerjati, saj se pojavi samo v Shakespearovih sonetih. Raztrgan je med srečno ljubeznijo, ki jo čuti do mladeniča, in med nesrečno, sovražno ljubeznijo, ki jo čuti do Temne dame. A ljubezni, ki ju čuti, sta si med seboj različni: ljubezen, ki jo čuti do mladeniča, je fizična in hkrati emocionalna, do Temne dame pa čuti samo fizično privlačnost. Kljub temu je na njej nekaj, česar se ne more preprosto otresti in se k njej vedno znova vrača, čeprav mu to povzroča le nesrečo in nezadovoljstvo.

Za lažje razumevanje in boljšo preglednost sem motive in njihovo primerjavo povzela v preglednici. Ob vsakem motivu je kratek opis avtorjevega odnosa in doživljanja samega motiva.

Tabela 1: Primerjava motivov

MOTIVI	FRANCE PREŠEREN	WILLIAM SHAKESPEARE
Smrt	Predstavlja odrešitev od življenjskih muk in bolečin; je želja po miru, samoti; upanje na boljši kraj, kjer ne bo trpel krivic in nesreč življenja.	Odnos je nevtralen, opisan je zelo objektivno in brezčutno, skoraj hladno. Pesnik o temi ne izraža posebnih čustev.
Usoda	Igra veliko vlogo; pesnik verjame, da mu je nesreča bila usojena, zato se usodi preda in se ji ne upira.	Ne verjame v usodo; prepričan je, da je prava ljubezen le tista, ki si jo ljudje sami izberejo in ni pod vplivom zunanje prisile (usode).
Domovina	Domovino globoko ljubi in jo spoštuje; za narod si želi avtonomijo in kulturni razcvet.	Ni omenjena.
Narava	Čustva enači z naravnimi pojavi (npr. rože so čustva, dež je žalost ipd.). Julijo primerja s soncem in s sončnimi žarki, ki omogočajo rožam v njegovem srcu, da uspevajo.	Prikazana večinoma v primerjavi z mladeničem; primerja ga s poletnim dnevom – za pesnikovo dušo, ki jo primerja s suho zemljo, je kot pomladanski dež.
Ljubezen	Je neuspešna in eden izmed glavnih vzrokov za njegovo žalost in nesrečo.	Največja inspiracija in glavni vzrok njegove sreče.
Obsesivna ljubezen	Obsedenost z Julijo; ona mu ljubezni ne vrača, a pesnik je vseeno ne more pustiti pri miru, saj na njo sploh ne more pozabiti.	Obsedenost z mladeničem; vedno razmišlja o tem, kje je, s kom je in kaj počne, njegova podoba ga še v spanju ne pusti.
Nesrečna ljubezen	Enostranska ljubezen do Julije je eden izmed glavnih razlogov za njegovo nesrečo.	Do Temne dame; njuna ljubezen mu povzroča le bolečino, a se je vseeno ne more znebiti.

Shakespeare in Prešeren imata zaradi podobnih življenjskih izkušenj enak pogled na ljubezen, je bila prva hipoteza. Hipotezo sem ovrgla, saj imata Shakespeare in Prešeren skoraj nasprotujoči si pogled na ljubezen. Skupno jima je le, da ljubezenska čustva delujejo nanju kot vir navdiha pri pesniškem ustvarjanju, a hkrati njuna ljubezen kaže znake obsedenosti. Primičeva Julija je Prešernovo ljubezen zavračala in se nanjo ni ozirala, kar ga je potrla. Njeno lepoto, milost in prijaznost opeva v *Sonetnem vencu*, katerega mojstrski sonet je namenjen prav njej, a srečen odnos do svoje ljubezni ima le, ko upa, da mu jo bo vračala. To upanje ga hitro mine in njegov pogled postane mrk in ciničen, saj je ljubezen izvor njegove nesreče. Nasprotno Shakespearu ljubezen daje moč in mu življenje polepša, saj mu mladenič ljubezen vrača. Zanj je ljubezen vir sreče in zadovoljstva, saj mu daje inspiracijo. To vpliva na njegovo obravnavo teme v sonetih, ki je v primerjavi s Prešernovo izredno optimistična.

Velik razlog za njuno dožemanje ljubezni je ta, da mladenič Shakespearu ljubezen vrača, Julija pa Prešernu ne. Shakespeare vidi ljubezen zaradi mladeniča v svetlejši luči kot Prešeren, ki ga Julija zavrača. Ker je njun položaj različen, je različen tudi njun pogled na ljubezen. Podobnost njunih življenjskih izkušenj ni zagotovilo podobnega pogleda na svet, temveč je prišlo do nasprotja: **Shakespeare vidi svet v luči optimizma, Prešeren pa pada vedno globlje v pesimizem**. Ljubezen je imela na oba pesnika velik vpliv, a tudi to skupno doživljanje se je izkazalo bolj za razliko kot za podobnost.

Zaradi nesrečne ljubezni so Prešernovi soneti bolj žalostni kot Shakespearovi, je druga hipoteza. Hipotezo sem potrdila na podlagi *Sonetov nesreče*, v katerih Prešernova sovražna sreča doseže svoj vrhunec, v ozadju so nesrečne okoliščine (nesrečna ljubezen s Khlunovo, neopravljeni izpiti, domotožje v Celovcu). Tudi v *Sonetnem vencu* izraža obup nad neuresničeno ljubeznijo, ki daje ciklu tragičen pridih. Na njegovo razpoloženje je zelo vplivalo Julijino zavračanje njegove ljubezni, pa tudi smrt njegovega prijatelja in posledičen padec v alkoholizem. V *Sonetih nesreče* prevladujejo motivi smrti, usode, brezupa, pogube in krivice. Shakespeare se s smrtjo sreča le v *71. sonetu*, v katerem piše o lastni smrti. Njegova ljubezen do Temne dame mu povzroča nelagodje, a kot celota so njegovi soneti veliko bolj pozitivni in lahkotnejši od Prešernovih.

V Prešernovih in Shakespearovih izbranih sonetih se pojavljajo podobni motivi in skupne teme, je tretja hipoteza. Hipotezo sem delno potrdila in delno ovrgla. Prešeren in Shakespeare sta v izbranih sonetih izpovedovala podobne motive smrti, usode, narave in ljubezni, slednja se pojavi tako v obsesivni kot v nesrečni obliki. Ljubezen je edina tema, ki jo pesnika izražata z enako intenzivnostjo in pogostostjo. Njun pristop do ljubezni je zelo različen: Shakespeare jo opeva kot vir sreče v življenju, Prešeren pa jo krivi, da je vir njegove žalosti in trpljenja.

Motive smrti, usode in domovine najdemo v Prešernovih sonetih pogosto, največkrat v povezavi s krivicami, ki se mu dogajajo, in z njegovimi čustvi do Julije, ki jih enači z ljubeznijo do domovine. Shakespeare domovinskega motiva nima, ostali so redki.

Pri obeh je prisoten motiv usode, a tudi tu imata različno mnenje. Shakespeare verjame v moč izbire in se za usodo ne zmeni, saj je zanj resnično to, kar človek sam izbere. Prešeren se usodi predaja; zanj nima smisla, da bi se boril proti nečemu, kar mu je bilo že vnaprej določeno. Ker verjame, da mu je nesreča usojena, postane do življenja ravnodušen, saj v njem ne vidi smisla.

Skupen je motiv smrti, ki je obravnavan v *71. sonetu* in v *Sonetih nesreče*. Shakespeare smrt opisuje zelo objektivno, skoraj brezčustveno – zanj nima elementa tragedije in ob misli nanjo ne čuti strahu, saj mu predstavlja le prehod iz ene faze življenja v drugo. Nasprotno Prešernu predstavlja smrt rešitev od krivic, ki se mu dogajajo v življenju. K sebi jo vabi, prosi in moleduje, naj pohiti in mu omogoči večni počitek.

5 ZAKLJUČEK

V teoretičnem delu so predstavljeni osnovni pojmi raziskovalne naloge: književno obdobje romantike in razsvetljenstva, življenje in delo Franceta Prešerna ter Williama Shakespeara in sonet. Sledi analiza sonetov. Izbrana sta Prešernova cikla *Sonetje nesreče* in *Sonetni venec* ter Shakespeareovih enajst sonetov: 18., 23., 57., 61., 71., 75., 91., 105., 116., 147. in 150. sonet.

Interpretacija in primerjava tem, motivov in idej je pokazala, da v izbranih Prešernovih in Shakespeareovih sonetih najdemo skupne teme. V večji meri sta skupni temi ljubezen in smrt, razglabljata pa tudi o življenju in bivanju nasploh (bivanjska tematika). Oba iščeta navdihe za ustvarjanje, tako je prisotna tudi poetološka tema. Le domovinska tema je posebnost Prešernovega pesnjenja, saj Shakespeare slednje teme v obravnavanih sonetih ni izpovedoval. Postavljene so bile tri hipoteze, ki so bile obravnavane skozi razpravo.

Hipoteza 1: Shakespeare in Prešeren imata zaradi podobnih življenjskih izkušenj enak pogled na ljubezen. Hipoteza ne drži, saj imata Shakespeare in Prešeren skoraj nasprotujoči si pogled na ljubezen. Skupno jima je le, da ljubezenska čustva delujejo nanju kot vir navdiha pri pesniškem ustvarjanju. Zaradi ljubezni Shakespeare gleda na svet optimistično, Prešeren pa vedno bolj pesimistično.

Hipoteza 2: Zaradi nesrečne ljubezni so Prešernovi soneti bolj žalostni kot Shakespeareovi. Hipoteza je bila potrjena najbolj na podlagi *Sonetov nesreče*, pa tudi *Sonetnega venca*. Prešernova čustva in občutja so žalostna, melanholična, pesimistična in obupana tako, da kliče smrt, ki postane odrešiteljica zemeljskega trpljenja. Shakespeare se s smrtjo sreča le v 71. sonetu in kaže prehod iz življenjske faze v smrtost.

Hipoteza 3: V Prešernovih in Shakespeareovih izbranih sonetih se pojavljajo podobni motivi in skupne teme. Ta hipoteza je delno potrjena. Drži, da sta imela večino skupnih tem, le domovinske ne najdemo v Shakespeareovih sonetih. Najpogostejša je ljubezenska tema, ki je predstavljena na različne načine: Shakespeare jo opeva kot vir sreče v življenju, Prešeren pa jo krivi, da je vir njegove žalosti in trpljenja. Oba pesnika pišeta o podobnih motivih (usoda, narava, smrt, obsesivna in nesrečna ljubezen), a se jih lotevata na drugačen način. Prešeren je obseden z Julijo, a ona mu ljubezni ne vrača. Shakespeare je obseden z mladeničem in Temno damo.

Pri raziskovanju in izdelavi raziskovalne naloge sem se podrobneje seznanila s sonetom. Skozi analizo in interpretacijo sem spoznala številne motive, teme in ideje obeh pesnikov. Pridobila sem tudi nove podatke iz zgodovine in mitologije. Skozi življenje avtorjev sem njuno poezijo obravnavala drugače, to je skozi prizmo časa, prostora in drugih okoliščin njunega življenja. Primerjava dveh največjih poetov v slovenskem in svetovnem merilu je pokazala, da so nekateri njuni motivi in teme podobni. Čeprav sta živela v različnem času in drugačnem okolju, ju povezuje sila ljubezni.

Pri interpretaciji in primerjavi sem dobila veliko novih zamisli in idej. Zanimivo bi bilo raziskati, kakšen je psihološki vidik vpliva ljubezni na človekovo/avtorjevo čustveno stanje. V obravnavo bi lahko zajeli obširnejši opus obravnavanih pesnikov ali več avtorjev – sonetistov (npr. Boris A. Novak, D. Kette, F. Petrarka). Obravnavana bi lahko bila le ljubezenska tema, saj je zelo kompleksna.

6 VIRI IN LITERATURA

Cuderman V., Fatur S., Koler S., Korošec R., Krakar - Vogel B., Poznanovič M., Špacapan A.: *Branja 2: Berilo in učbenik za 2. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol*. Ljubljana: DZS, 2004.

France Prešeren: *Poezije*. Založba Pasadena. Dostop: http://www.preseren.net/slo/3-1_poezije.asp (24. 2. 2017).

Hooker, R. *The Italian Renaissance*. Dostop: <http://web.archive.org/web/20110609090218/http://public.wsu.edu/~dee/REN/CONTENTS.HTM> (7. 3. 2017).

Petiška, E.: *Stare grške bajke*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1992.

Prešeren, F.: *Poezije*. Ljubljana: DZS, 2000.

Sanders, A.: *The Short Oxford History of English Literature*. New York: Oxford University Press, 1994.

Slodnjak, A.: *Poezije doktorja Franceta Prešerna*. Ljubljana: Prešernova družba, 1974.

Shakespeare, W.: *Soneti*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2005. (Prevedel Srečko Fišer).

Šarabon, M.: *Sonetni venec*. Ljubljana: DZS, 1971.

Žebovec, M.: *Slovenski književniki rojeni do leta 1899*. Ljubljana: Karantanija, 2005.

Slikovni viri

France Prešeren. Goldstein, F., 1850. Sneto s spletne strani: https://sl.wikipedia.org/wiki/France_Pre%C5%A1eren#/media/File:Pre%C5%A1ern-Goldenstein.jpg (7. 3. 2017).

Naslovnica Shakespearovih sonetov. About, 2017. Sneto s spletne strani: <https://www.thoughtco.com/william-shakespeare-1564-1616-3983139> (7. 3. 2017).

Rokopis v Prešernovi rojstni hiši. Wikipedia, 2017. Sneto s spletne strani: https://sl.wikipedia.org/wiki/Sonetje_nesre%C4%8De (9. 3. 2017).

Sonetni venec. Wikipedia, 2016. Sneto s spletne strani: [https://sl.wikipedia.org/wiki/Sonetni_venec_\(France_Pre%C5%A1eren\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/Sonetni_venec_(France_Pre%C5%A1eren)) (9. 3. 2017).

William Shakespeare. Mladinska knjiga, 2017. Sneto s spletne strani: <http://www.mladinska.com/shakespeare/o-ilustratorki-poloni-pacnik> (7. 3. 2017).

7 PRILOGA

WILLIAM SHAKESPEARE ⁹

Sonet 18: S poletnim dnevom naj bi primerjal tebe?

S poletnim dnevom naj bi primerjal tebe?
Bolj ljubek si in tudi zmeren bolj: še maja
nežne odganjke popja v mrzlem vetru zebe
in žar poletja vse premalo časa traja;
svetlo oko nebes včasih prevroče sije
in zamegljena kdaj njegova polt je zlata;
in vsa lepota gre, lepega dne več ni je,
naključje in narave tok jo pokončata.
A tvojega poletja luč ne bo minila,
ne boš lepote izgubil, ki imaš jo v lasti,
ne bo smrt, da v nje senci hodiš, se hvalila,
saj v vrstah večnih ti bo dano s časom zrasti.
Dokler živ človek bo imel oči in dih,
bodo živele te; in ti boš živel v njih.

Sonet 23: Kakor igralec neizkušen med predstavo

Kakor igralec neizkušen med predstavo
naenkrat več ne ve, kaj je njegova vloga,
ali zver divja, ki ji bes udari v glavo,
da je srce od lastne sile ne uboga,
tako pozabim jaz, upanja se boječ,
povedati ljubezenski obredni govor:
saj je ljubezen tako močna, da mi več
ne da moči prenašati ljubezni tovor.
O, naj tedaj pogled bo govorica živa,
naj bo molčeč glasnik zgovornega srca,
ki za ljubezen moleduje in želi odziva
bolj kakor jezik, pa čeprav besed ne zna.
Razberi, kar ljubezen tiha beseduje:
z očmi ljubezen tenkoslušna čuje.

Sonet 57: Kaj morem suženj, kot da vdano kimam

Kaj morem suženj, kot da vdano kimam
vsak čas in uro, ko zbudi se tvoja želja?
Moj čas ni moj, ker zase ga nič nimam,
ne opravila mimo tvojega povelja.
Ne upam si nergati, da čas večno traja,
medtem ko, moj vladar, na uro zrem zaman,
ne misliti na dalj, ki tvojega lakaja

⁹ Shakespeare, W.: *Soneti*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2005. (Prevedel Srečko Fišer).

od tebe bridko loči, ko ga pošlješ stran;
ne izreči plašno ljubosumnega vprašanja,
kje si, ali kaj delaš, skušati uganiti;
temveč topo boljčim in v glavi mi odzvanja
le ena misel: srečen, kdor s teboj sme biti.

Ljubezen je resnično norec nad vse druge;
karkoli narediš, ti šteje med zasluge.

Sonet 61: Ti hočeš, da tvoj lik v trudno noč razpira

Ti hočeš, da tvoj lik v trudno noč razpira
mi težke veke? Naj sna nikdar našel ne bi,
naj mi v izmučeno oko nenehno vdira
ples posmehljivih senc, podobnih tebi?
Tvoja prikazen je, ki pošlješ jo od doma
vso pot do sem, da po dejanjih mojih stika
in najde sram in greh v brezdelnih urah dvoma?
Moč ljubosumnosti je res tako velika?
Tvoja ljubezen tako daleč ne potuje,
o, ne! — moja ljubezen, ta oko mi draži,
da ne zapre se, ta počitek uničuje
in zate je vsak hip na budni straži:
nad tabo, ki drugje bdiš, sem stražar čuječ —
od mene daleč si, drugim blizu preveč.

Sonet 71: Ko umrem, nikar za mano ne žaluj nič delj

Ko umrem, nikar za mano ne žaluj nič delj
Kakor bo odklenkaval mrkoglasni zvon,
Ki znanil bo, da sem zapustil ta globel
in zbežal v še nizkotnejšo, v črvji dom.
Besede te beroč ne spomni se na roko,
Ki je pisala: ljubim te tako, da bil
Bi rad pozabljen, zakopan v misel globoko
Kot v prst, ne pa s spominom tebe žalostil.
Rečem ti – ko te stihe vidiš, jaz pa ilo
Morda sem že, naj niti ubogo moje ime
Ti z ust ne pride več; kot je ugasnilo
Moje življenje, naj ljubezen tvoja umre:
Raje kot da svet gleda tvojo žalost vdano
In se ti posmehuje skupaj z mrtvim mano.

Sonet 75: Mojim mislim si to, kar je dež pomladanji

Mojim mislim si to, kar je dež pomladanji
puščobni zemlji: hrana za življenje;
in mir si in nemir in njiju boj vsakdanji,
kakor je revežu njegovo premoženje:
ponosen je, da ga uživa, pa takoj
v strahu, da tatinski čas zaklad mu spridi;
podobno si želim jaz biti sam s teboj,

obenem pa, naj moja srečo še svet vidi.
Srce ob pogledu nate radostno vztrepeče,
a brž zatem te znova videti hlepim;
ne iščem in ne želim si drugačne sreče
od te, ki jo imam, ki s tabo jo dobim.

Tako se preobjedam in sestradan ginem,
sleherni dan imam preveč ali nič nimam.

Sonet 91: Poreklo en, drug učenost najviše sodi

Poreklo en, drug učenost najviše sodi,
bogastvo ta in silno moč telesa oni,
temu je vse obleka, da je le po modi,
drugemi psi, sokoli ali iskri konji.
Vsak temperament svoje veselje ceni,
tisto, ki najbolj ga od vseh prevzame;
nobeno od teh veselj pa ni po meri meni:
boljše od vseh je to, ki je najboljše zame.
Tvoja ljubezen zame boljša je od vsega,
rodu, bogastva, slave, oblačil lepote;
v ponos mi je bolj kakor sokol ali vprega,
da tebe imam, ki vsak bi te imeti hotel.

Le eno me skrbi: ti moreš mi to odreči –
in ga ne bo, ki bi prekosil me v nesreči.

105: Ne šteje ljubezen moja za idolatrijo

Ne šteje ljubezen moja za idolatrijo
niti moj ljubljeni malik ne zdi se naj,
čeprav vse moje pesmi hvalo govorijo
le enemu, o enem, istem vekomaj.
Moja ljubezen dobra je, danes tako
kot jutri stalna v čudovitosti odlike;
kar stanovitno ni, moj stih ne ve za to –
izraža eno stvar, izpušča vse razlike.
Lepo, resnično, dobro je edina snov:
lepo, resnično, dobro v besedi razni;
s premeno to navdih moj star in vedno nov
napaja se v trojni posodi nikdar prazni.

Lepo, resnično, dobro najdeš razdeljeno
večkrat; še nikdar kot v njem, troje in eno.

Sonet 116: Poroki zvestih duš ne pripoznam zadržka

Poroki zvestih duš ne pripoznam zadržka.
Ljubezen ni ljubezen, ki se menja v drugo,
kakor da je blago za barantanja trška,
ali gre sem in tja idočim na uslugo;
ne, ne, zmeraj je zvezda neopotekava,
ki ne vzdrhti, tudi ko gleda vihre morja,

vodnica vseh popotnik bark; a nje veljava
neznana je, čeprav izmerjen kot obzorja.
Ni časov pepček, dasi rožnata in gladka
lica doseže mah ukrivljenega srpa:
ljubezni ne premerja dan in ura kratka,
do slednje sodbe traja in se ne izčrpa.

Če mi dokaže zmoto kdo, tedaj – izvoli:
jaz nisem pisal nič, nihče ljubil nikoli.

Sonet 147: Kot mrzlica, ki ne želi, da ji odleže

Kot mrzlica, ki ne želi, da ji odleže,
temveč da traja, taka je moja ljubezen;
nenehno muham blodnega apetita streže,
ki tega najbolj hoče, kar hrani bolezen.
Um moj, zdravnik ljubezni, je odpotoval
jezen, videč, da ušesu gluhemu ponavlja
svoje nasvete; in obupan sem spoznal,
da želja smrt je, ki je nič več ne ustavlja.
Ko um je šel od mene, sem ostal ujet
v neum, od stalnega nemira besno blazen;
misel je misel norčeva, potok besed
stran od resnice drevi se pomena prazen:
kajti da svetla si kot luč, sem se zarekel;
pa temna si kot noč in črna bolj kot pekel.

Sonet 150: Od kakšne sile to popolno moč imaš

Od kakšne sile to popolno moč imaš,
da mi srce za nepopolnost skoprneva?
Da videno resnico razglasim za laž
in se zakolnem, da ni sonce okras dneva?
Kako storiš, da grdo ti tako pristojna,
da moč, umetnost, vrlino in zaslugo
tudi v nizkotnosti ugledam, da so tvoja
najslabša dela boljše kot najboljše drugo?
Kako dosežeš, da ljubezen gori huje,
kolikor bolj vzroki mržnje so očiti?
O, dasi ljubim, kar vsakdo zaničuje,
ti skupaj z drugimi ne smeš me sovražiti:
če si z ne vrednostjo ljubezen mi vzbudila,
toliko bolj sem vreden, da bi me ljubila.

FRANCE PREŠEREN¹⁰

SONETNI VENEC

Poet tvoj nov Slovincam venec vije

Poet tvoj nov Slovincam venec vije,
'z petnájst sonetov ti takó ga spleta,
de "magistrale", pesem trikrat péta,
vseh drugih skupej veže harmonije.

Iz njega 'zvira, vanjga se spet zlije
po vrsti pesem vsacega soneta;
prihodnja v prednje koncu je začeta;
enak je pevec vencu poezije:

vse misli 'zvirajo 'z ljubezni ene,
in kjer ponoči v spanji so zastale,
zbudé se, ko spet zarja noč prežene.

Ti si življenja moj'ga magistrale,
glasil se 'z njega, ko ne bo več mene,
ran mojih bo spomin in tvoje hvale.

Ran mojih bo spomin in tvoje hvale

Ran mojih bo spomin in tvoje hvale
glasil Slovincam se prihodnje čase,
ko mi na zgodnjem grobu mah porase,
v njem zdanje bodo bolečine spale.

Prevzetne, kakor ti dekleta zale,
ko bodo slišale teh pesem gláse;
srca železne djale preč opase,
zvestó ljubezen bodo bolj spoštvále.

Vremena bodo Kranjcam se zjasnile,
jim milši zvezde, kakor zdéj sijale,
jim pesmi bolj sloveče se glasile;

vender té bodo morebit ostale
med njimi, ker njih poezije mile
iz sřca svoje so kali pognale.

Iz sřca svoje so kalí pognale

Iz sřca svoje so kali pognale,
ki bolečin molčati delj ne more;

¹⁰ France Prešeren: *Poezije*. Založba Pasadena. Dostop: http://www.preseren.net/slo/3-1_poezije.asp (24. 2. 2017).

enak sem pevcu, ki je Leonore
pel Estijanke imenitne hvale.

Des' od ljubezni usta so molčale,
ki mu mračila je mladosti zore,
ki v upu nič imela ni podpore,
skrivěj so pesmi jo razodevāle.

Željā se ogenj v meni ne poleže,
des' upa tvoj pogled v srce ne vlije,
strah razžaliti te mi jezik veže.

Bridkost, k' od nje srce več ne počije,
odkrivajo njegove skrivne teže
mokrócvetēče rožce poezije.

Mokrócvetēče rož'ce poezije

Mokrócvetēče rožce poezije
očitajo tó, kar se v prsih skriva.
Srce mi je postalo vrt in njiva,
kjer seje zděj ljubezen elegije.

Njih sonce tí si. V oknu domačije,
ne da te najti, luč ti ljubezniva!
v gledišu, na sprehodih sreča kriva,
ne v krajih, kjer plesavk vrsta se vije.

Kolikokratov me po mesti žene
zagledat tebe želja; ne odkrije
se men' obraz lepote zaželene.

V samoti iz oči mi solza lije,
zatorej pesmi tebi v čast zložene
iz krajov niso, ki v njih sonce sije.

Iz krajov niso, ki v njih sonce sije

Iz krajov niso, ki v njih sonce sije,
kjer tvoje milo se oko ozira,
kjer vsa v pogledu tvojem skrb umira,
vseh bolečin se pozablјivost pije;

kjer se veselje po obrazi zlije,
kjer mine jeza notránjga prepira,
kjer petje 'z polnega srca izvira,
zbudé se v srcu sladke harmonije;

kjer poroseno od ljubezni čiste,
kalí, kar žlahtnega je, žene zale,
ko, ki budi dih pomladanski liste,

od tamkej niso pesmi tvoje hvale,
pomladi srečne, blagodarne tiste
cel čas so blagih sapic pogrešvale.

Cel čas so blagih sapic pogrešval

Cel čas so blagih sapic pogrešvale,
od tebe, drage deklice prevzetne,
prinesle niso božicam prijetne,
ki bi bila jih oživela, hvale.

Bile so v strahu, de boš tí, de zale
Slovenke nemško govorít' umetne,
jih bote, ker s Parnasa so očetne
dežele, morebiti zaničvále.

Kaméne naše zapušene božce,
samice so pozabljene žalvále,
le tujke so častile Kranjcov množce.

Cvetlice naše poezije stale
do zdéj so vrh snežnikov redke rožce,
obdajale so utrjene jih skale.

Obdajale so utrjene jih skale

Obdajale so utrjene jih skale,
ko nekdam Orfejovih strun glasove,
ki so jim ljudstva Tracije surove
krog Hema, Ródope bile se vdale.

De bi nebesa milost nam skazale!
otajat Kranja našega sinove,
njih in Slovincov vseh okrog rodove,
z domačmi pesmam' Orfeja poslale!

De bi nam srca vnel za čast dežele,
med nami potolažil razprtije,
in spet zedinil rod Slovenšne cele!

De b' od sladkôte njega poezije
potihnil ves prepír, bile vesele
viharjov jeznih mrzle domačije!

Viharjov jeznih mrzle domačije

Viharjov jeznih mrzle domačije
bile pokrajne naše so, kar, Samo!
tvoj duh je zginil, kar nad tvojo jamo
pozabljeno od vnukov veter brije.

Oblóžile očetov razprtije
s Pipínovim so jarmam sužno ramo
od tod samó krvavi punt poznamo,
boj Vitovca in ropanje Turčije.

Minuli sreče so in slave časi,
ker vredne dela niso jih budile,
omólknilo so pesem sladki glási.

Kar niso jih zatrle časov sile,
kar raste rož na mladem nam Parnasi,
izdihljeji, solzé so jih redile.

Izdihljeji, solzé so jih redile

Izdihljeji, solzé so jih redile
s Parnasa mojga rožice pričjoče:
solzé 'z ljubezni so do tebe vroče,
iz domovinske so ljubezni lile.

Skeleče misli, de Slovenec mile
ne ljubi matere, vanj upajoče,
de tebe zame vneti ni mogoče,
z bridkostjo so srcé mi napolnile.

Željé rodile so prehrepenéče,
de s tvojim moje bi ime slovelo,
domače pesmi milo se glaseče;

željé, de zbudil bi Slovenšno célo,
de bi vrnilo k nam se časi sreče,
jim moč so dale rasti neveselo.

Jim moč so dale rasti neveselo

Jim moč so dale rasti neveselo,
ko zgodnja roža raste zapeljana
od mladga sonca kopnega svečána,
ak nékej dni se smeja ji veselo;

al nagne žalostno glavíco velo,
megla k' od burje prileti prignana,
in pade iz nebes strupena slana,
pokrije sneg goré in pólje célo.

Sijalo sonce je podobe zale,
pogleda tvojga pil sem žarke mile,
ljubezni so cvetlice kal pognale.

Nad žarki sonca so se té zmotile,

na mrazu zapušene so ostale,
ur temnih so zatirale jih sile.

Ur temnih so zatirale jih sile

Ur temnih so zatirale jih sile
vse pevca dni, ki té ti pesmi poje;
obup, življenja gnus, začela boje,
Erinje vse so se ga polastile.

Ko v veži je Orest Diane mile
zadóbil spet bil zdravje duše svoje,
tak bi bile se od ljubezni tvoje
vmirile prsi, lica se zjasnile.

Zbežale so te sanje krátkočasne,
bilo blisk nagel upanje je célo,
ki lé temnejši noč stori, ko ugasne.

Od tud ni več srce bilo veselo;
kako bile bi poezije jasne!
Lej, torej je bledó njih cvetje velo!

Lej! torej je bledó njih cvetje velo

Lej! torej je bledó njih cvetje velo,
in redke so, in slabe, nebogljene,
v zidéh tak podrtije zapušene
rastejo včasih rože neveselo,

ki jim kropív krdelo rejo vzelo,
in kar nežlahtnih zéliš kal tam žene;
al, ak v gredice vrta jih zelene
kdo presadí, cvetejo koj veselo.

Tak blizo mojga bi srca kraljice,
bi blizo tebe, sonca njih dobile
moč kviško rasti poezij cvetlice;

ak hočeš, de bi zaljši cvet rodile,
veselo véle vzdignile glavíce,
jim iz oči tí pošlji žarke mile.

Jim iz oči tí pošlji žarke mile

Jim iz oči tí pošlji žarke mile,
mi gledati daj lic svetlobo zorno!
Le nji teme kraljestvo je pokorno,
samó njo bógajo viharjov sile.

Skrbi verige bodo odstopile,

odpadlo bo železje njih okorno,
s preblago tvojo pomočjo podporno,
vse njih se rane bodo zacelile.

Zjasnilo se mi bo spet mračno lice,
spet upanje bo v srci zelenelo,
in ustam dalo sladke govorice;

na novo bo srce spet oživel,
v njem rastle jasnih poezij cvetlice,
in gnale bodo nov cvet bolj veselo.

In gnale bodo nov cvet bolj veselo

In gnale bodo nov cvet bolj veselo
ko rože, kádar mine zima huda,
in spet pomlad razklada svoje čuda,
razsipa po drevesih cvetje belo.

In toplo sonce vabi ven čebelo,
pastir rumene zarje ne zamúda,
v grmovji slavček poje spet brez truda,
veselje preleti naturo célo.

O vem, de niso vredne take sreče,
od straha, de nadležne poezije
bi ne bile ti, mi srce trepeče.

Naj pesmi milost tvoja saj obsije,
ki 'z njih, hladiti rane si skeleče,
poet tvoj nov Slovincam venec vije.

Magistrale

Poet tvoj nov Slovincam venec vije,
Ran mojih bo spomin in tvoje hvale,
Iz srca svoje so kalí pognale
Mokrócvetéče rož'ce poezije.

Iz krajev niso, ki v njih sonce sije;
Cel čas so blagih sapic pogrešvále,
Obdajale so utrjene jih skale,
Viharjov jeznih mrzle domačije.

Izdíhljeji, solzé so jih redile,
Jim moč so dale rasti neveselo,
Ur temnih so zatirale jih sile.

Lej! torej je bledó njih cvetje velo,
Jim iz oči tí pošlji žarke mile,
In gnale bodo nov cvet bolj veselo.

SONETJE NESREČE

O Vrba, srečna, draga vas domača

O Vrba! srečna, draga vas domača,
kjer hiša mojega stoji očeta;
de b' uka žeja me iz tvojga sveta
speljala ne bila, goljfiiva kača!

Ne vedel bi, kako se v strup prebrača
vse, kar srce si sladkega obeta;
mi ne bila bi vera v sebe vzeta,
ne bil viharjov nótranjih b' igrača!

Zvestó srce in delavno ročico
za doto, ki je nima milijonarka,
bi bil dobil z izvoljeno devico;

mi mirno plavala bi moja barka,
pred ognjam dom, pred točo mi pšenico
bi bližnji sosed vároval - svet' Marka.

Popotnik pride v Afrike pušavo

Popotnik pride v Afrike pušavo,
steze mu zmanjka, noč na zemljo pade,
nobena luč se skoz oblak ne ukrade,
po mesci hrepeneč se uleže v travo.

Nebo odpre se, luna da svečavo;
tam vidi gnezditi strupene gade,
in tam brlog, kjer íma tigra mlade,
vzdigváti vidi léva jezno glavo.

Takó mladenča gledati je gnalo
naključje zdanjih dni, dokler napoti
prihodnosti bilo je zagrinjalo.

Zvedrila se je noč, zija nasproti
življenja gnus, nadlog in stisk nemalo,
globoko brezno brez vse rešne póti.

Hrast, ki vihar na tla ga zimski trešne

Hrast, ki vihar na tla ga zimski trešne,
ko toplo sonce pomladanako séje,
spet ozelénil semtertje bo veje,
naenkrať ne zgubi moči popréšne:

al vender zanjga ní pomóči rešne;
ko spet znebi se gojzd snega odeje,

mladik le malo, al nič več ne šteje,
leži tam rop trohljivosti požrešne:

tak siromak ti v bran, sovražna sreča!
stoji, ki ga iz visokosti jasne
na tla telébi tvoja moč gromeča;

ak hitre ne, je smrti svest počasne,
bolj dan na dan brli življenja sveča,
dokler ji reje zmanjka, in ugasne.

Komúr je sreče dar bila klofuta

Komur je sreče dar bila klofuta,
kdor je prišel, ko jaz, pri nji v zamero,
ak bi imel Gigantov rok stotéro;
ne spravi vkup darov potrebnih Pluta.

Kjer hodi, mu je s trnjam pot posuta,
kjer si poiše dom, nadlog jezéro
nabere se okrog, in v eno mero
s togotnimi valmí na stene buta.

Okrog ga drvita skrb in potreba,
miru ne najde revež, ak preiše
vse kraje, kar jih strop pokriva néba;

šele v pokóji tihem hladne hiše,
ki pelje vanjo temna pot pogreba;
počije, smrt mu čela pot obriše.

Življenje ječa, čas v nji rabelj hudi

Življenje ječa, čas v nji rabelj hudi,
skrb vsak dan mu pomlájena nevesta,
trpljenje in obup mu hlapca zvesta,
in kes čuvaj, ki se níkdar ne utrudi.

Prijazna smrt! predolgo se ne múdi:
ti ključ, ti vrata, ti si srečna cesta,
ki pelje nas iz bolečine mesta,
tje, kjer trohljivost vse verige zgrudi;

tje, kamor moč pregánjovcov ne seže,
tje, kamor njih krivic ne bo za nami,
tje, kjer znebi se človek vsake teže,

tje v posteljo postlano v črni jami,
v kateri spi, kdor vanjo spat se vleže,
de glasni hrup nadlog ga ne predrami.

Čez tebe več ne bo, sovražna sreča!

Čez tebe več ne bo, sovražna sreča!
iz mojih ust prišla beseda žala;
navadil sem se, naj Bogú bo hvala,
trpljenja tvojega, življenja ječa!

Navadile so butare se pléča,
in grenkega se usta so bokala,
podplat je koža čez in čez postala,
ne straši več je trnjovka bodeča.

Otrpnili so udje mi in sklepi,
in okamnélo je srce preživo,
duha so ukrótili nadlog oklepi;

strah zbežal je, z njim upanje goljfivo;
naprej me sreča gladi, ali tepi,
me tnalo najdla boš neobčutljivo.